

επεμβάσεως τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ νὰ ἀναχαιτίξῃ τὴν ὄρμην τοῦ στολάρχου· ταῦτα δὲ πάντα, ἐνῶ δξύτατος μὲν ἦτο ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνδρὸς, βαθεῖαν δὲ καὶ δεδικοιοιογημένην εἶχε τὴν συνειδήσιν τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ, μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ ἀληθὴς φιλοπατρία καὶ φιλοδοξία δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὰ πάθη ἡμῶν χλινὸν συντελεστικώτατον πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν δυσχερεστάτων περιστάσεων.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς πειθαρχίας, τὸ ὁποῖον ἠγωνίσθη καὶ κατώρθωσε νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὰ πολυάριθμα ἐκείνα στίφη, τὰ ὁποῖα οὐ μόνον μισθοδοσίαν κάμμιαν δὲν εἶχον, ἀλλὰ πολλακίς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἔστεροῦντο ἄρτου; Ἡ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν περιουσίαν εὐλάβεια τοῦ στρατοῦ, καὶ μάλιστα στρατοῦ εἰς τοιαύτας εὐρισκομένου περιστάσεις, εἶναι βεβαίως τὸ εὐγενέστατον μάθημα ὕπερ δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν ἡ ἱστορία, διότι, κατὰ δυστυχίαν, φύσει ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὁ ἐνοπλος βέπει πρὸς τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀρπαγὴν, τὴν καταπίεσιν. Πολλοὶ τῶν στρατηγῶν τοῦ Ναπολεόντος, τῶν ὀνομαστοτάτων ἀναδειχθέντων ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης, ἠμαύρωσαν τὴν δόξαν αὐτῶν διὰ ληστείας, ἧτις ἔφερον εἰς ἀγανάκτησιν τὸν μέγαν ἐκείνον ἄνθρωπον. Καὶ ἐν τούτοις οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ ἐξεπαιδεύθησαν τακτικῶς, διηγῶν ἐντὸς κοινωνίας εὐρύθμου καὶ ὑπηρετούν ἡγεμόνα οὐ μόνον ἀφειδῶς ἐπαρκοῦντα εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς χρείας, ἀλλὰ καὶ μυθῶδεις παρέχοντα αὐτοῖς ἀμοιβάς· ὥστε ἔτι μᾶλλον πρέπει νὰ θαυμάσωμεν τὸν ἡμέτερον ὀπλαρχηγόν, ὅστις ἀνετράφη ὅπως ἀνετράφη, καὶ ἤρχε στρατοῦ ἀτάκτου καὶ λιμώττοντος. Κατώρθωσε δὲ ὁ Καραϊσκάκης νὰ εἰσαγάγῃ κατὰ τοῦτο τάξιν τινὰ ἐντὸς τῶν ὁμίλων ἐκείνων τὸ μὲν διὰ πειθοῦς, τὸ δὲ διὰ τῆς βίας, πρὸ πάντων ὅμως διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος.

Διότι θαυμαστὴ ἰδίως ἦτο ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀφιλοκέρδεια. Ὅχι ὅτι δὲν ἠγάπα τὰ χρήματα. Ἐρωτηθεὶς ποτε τί ἀπῆλαυσεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀπήντησε διὰ τοῦ ἐξῆς τριστίχου :

*«Νέος ὑπάρθρευθηκα, ὠραίαρ γυναικα πῆρα.
Ζεύκια πολλὰ ἐτράβησα, δόξαν μεγάλην ἤρα,
Καὶ γρόσια ἐκαζάντησα, ὅσα μοῦ ἦτον χρεία.»*

Καὶ τῶντι, ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκστρατείας, εἶχεν ἔτι περιουσίαν ἀξιόλογον· ἀλλὰ, λέγει ὁ Ἀγγλος ἱστορικὸς Γόρδων, ὅστις ὑπηρετήσεν ὑπ' αὐτὸν καὶ ἐγνώρισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ συνέγγυς, «ἀποθιγνῶν δὲν κατέλιπεν εἰμὴ πολλὰ ὀλίγα χρήματα· διότι καθ' ὅλην τὴν ἐκστρατείαν δὲν ἔπαυσεν ἀφειδῶς παρέχων εἰς αὐτὴν ἐξ ἰδίων.»

Κ. ΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Θεοδόσιος ὁ Γ' (715 μ. Χ.) διέταξεν ἅ γραφῇ ἐπὶ τοῦ μνήματος αὐτοῦ μία μόνη λέξις· ὕμνεια, ἵνα δηλώσῃ ὅτι ὁ θάνατος εἶνε παντὸς κακοῦ ἀπαλλαγῇ.

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκενς.

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 737.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΔ'

Ὁ Ὀλιβερ ζῆ εὐδαίμων μετὰ τῶν εὐεργετῶν αὐτοῦ.

Ὁ Ὀλιβερ ὑπέφερε πολὺ ἐκτὸς τῶν πόνων τῆς πληγῆς, ἐπῆλθεν αὐτῷ ἔνεκα τοῦ κρουλογῆματος ἐκ τῆς ὑγρασίας τοῦ λάκκου εἰς ὃν ἐρίφθη, σφοδρὸς πυρετὸς, ἐπὶ πολλαὶς ἐβδομάδας βασανίσας αὐτὸν καὶ ὑποσκάψας τὸ ἀδύνατον σῶμά του. Τέλος ἐπῆλθε βραδεία ἡ ἀνάρρωσις, καὶ ἠδύνατο νὰ ἐκφράξῃ μετὰ δακρῶν τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ συγκίνησιν ἐπὶ τῇ ἀγαθότητι τῶν δύο κυριῶν, καὶ τὸν διάπυρον αὐτοῦ πόθον νὰ νικηθῆται ὑγίειαν καὶ δυνάμεις. Διότι ἤθελε νὰ κατορθώσῃ, πρὸς δῆλωσιν τῆς πρὸς αὐτὰς εὐγνωμοσύνης νὰ ἐκτελέσῃ ἔργα, δι' ὧν καίπερ μικρῶν καὶ εὐτελῶν, νὰ καταφαίνηται ὅμως πόσον ἐμπλεως ἦν ἡ καρδιά του στοργῆς καὶ εὐχαριστίας· ἔργα δι' ὧν νὰ ποδείξῃ ὅτι ἡ γενναϊδωρὸς αὐτῶν ἀγαθότης δὲν ἀπέβη ἀλυσιτελής, ἀλλ' ὅτι τὸ δυστυχὲς παιδίον, ὅπερ ἡ εὐσπλαγχνία των ἔσωσεν ἀπὸ τῆς δυστυχίας καὶ τοῦ θανάτου, ἐπόθει διακαῶς νὰ ὑπηρετῆ αὐτὰς ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης καρδίας.

«Ταλαίπωρον παιδίον! ἔλεγεν ἡμέραν τινὰ ἡ Ῥόζα, καθ' ἣν ὁ Ὀλιβερ προσεπάθει νὰ διαρθρώσῃ λόγους εὐγνωμοσύνης διαφεύγοντας τῶν ὠχρῶν χειλέων του. Πολλαὶ περιστάσεις θὰ σοὶ παρουσιασθοῦν διὰ νὰ μᾶς φανῆς χρήσιμος, ἂν θέλῃς· θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ ἡ θεία μου ἔχει σκοπὸν νὰ σε συμπαραλάβῃ. Ἡ ἡσυχία, ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὰ θέληγτρα καὶ αἱ καλλοναὶ τοῦ ἔαρος, θὰ σε ἀποκαταστήσωσιν ὑγιᾶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ θὰ σοὶ παράσχωμεν μυρίας ἀσχολίας, ὅταν θὰ ἦσαι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ὑφίστασαι κόπους.

— Κόπους! ἀνεφώνησεν ὁ Ὀλιβερ· ὦ, καλή μου κυρία, νὰ ἠμποροῦσα μόνον νὰ ἐργασθῶ διὰ σᾶς, ἂν ἠμποροῦσα μόνον νὰ σας εὐχαριστήσω, ποτίζων τὰ ἄνθη σας, περιποιοῦμενος τὰ πτηνὰ σας, τί δὲν θὰ ἔδιδον δι' αὐτό!

— Δὲν θὰ δώσης τίποτε, ὑπέλαβε μειδιῶσα ἡ Ῥόζα· διότι, σοὶ τὸ εἶπα, θὰ σου εὐρωμεν πολλαὶς δουλειαὶς διὰ νὰ κάμῃς· καὶ ἂν διὰ νὰ μ' εὐχαριστήσης καταβάλλῃς τὸν ἡμισυ κόπον, ἀφ' ὅσον λέγεις, θὰ με καταστήσης πολὺ εὐτυχῆ.

— Εὐτυχῆ, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ· ὦ, πόσον εἰσθε καλῆ, νὰ μοῦ λέγετε τοιοῦτους λόγους!

— Θὰ με καταστήσης εὐτυχεστέραν, παρ' ὅσον δύναμαι νὰ εἴπω, ἀπεκρίνατο ἡ νεανίς. Νὰ συλλογίζωμαι μόνον ὅτι ἡ ἀγαθὴ μου θεία ἐλύτρωσεν ἕνα ἀπὸ τὴν φοβεράν δυστυχίαν, τὴν ὁποῖαν μᾶς περιέγραψας, εἶναι δι' ἐμὲ μεγάλη εὐτυχία· ἀλλὰ νὰ εἰξέσω, ὅτι τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς συμπαιθείας αὐτῆς εἶναι εἰ-

λικρινῶς εὐγνωμον καὶ ἀφοσιωμένον, τοῦτο θά με καταστήσῃ εὐτυχεστέραν παρ' ὅσον δύνασαι νὰ φαντασθῆς. Μὲ ἔννοιαι; ἠρώτησε, παρατηροῦσα τὸν Ὀλιβερ, ὅστις κατέστη σύννους.

— ὦ, ναί, σὰς ἔννοιά πολὺ καλὰ, ἀπεκρίθη ὁ Ὀλιβερ ζωνῶς· ἀλλὰ συναισθάνομαι ὅτι εἶμαι ἀχάριστος αὐτὴν τὴν στιγμήν.

— Πρὸς ποῖον; ἠρώτησεν ἡ νεάνις.

— Πρὸς τὸν ἀγαθὸν κύριον καὶ τὴν καλὴν κυρίαν, οἱ ὁποῖοι ἐφρόντισαν τόσῳ πολὺ δι' ἐμὲ, ἀπεκρίθη ὁ Ὀλιβερ· ἐὰν εἴξευρον πόσον εἶμαι εὐτυχῆς, τοῦτο θά τους ἡχαρίσται πολὺ, εἶμαι βέβαιος.

— Δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς, εἶπεν ἡ εὐεργέτις τοῦ Ὀλιβερ, καὶ ὁ κύριος Λόσμπερν ἔλαβεν ἤδη τὴν καλωσύνην ὅταν γίνης ἀρκετὰ καλὰ, ὥστε νὰ ἡμπορῆς νὰ ταξειδεύσῃς, νὰ σε ὑπάγῃ νὰ τον ἴδῃς.

— Τί εὐτυχία! ἀνεφώνησεν ὁ Ὀλιβερ, οὐ ἤ μορφή ἀπήστραψεν ἐκ τῆς χαρᾶς· πόσον θά χαρῶ, ὅταν τοὺς ἐπανιδῶ!»

Μετ' οὐ πολὺ, ὁ Ὀλιβερ ἀναρρώσας ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ὑποστῇ τοὺς κόπους ὁδοιπορίας, πρῶταν δέ τινα ἐπέβη μετὰ τοῦ κυρίου Λόσμπερν μικρᾶς ἀμάξης, ἀνηκούσης εἰς τὴν κυρίαν Μαυιλάη. Ὅτε ἐφθασαν ἐν τῇ γεφύρᾳ τοῦ Τσέρτσου, ὁ Ὀλιβερ κατέστη ὠχρότατος καὶ ὀξεία κραυγὴ τῷ διεφύγε.

«Τί τρέχει; εἶπεν ὁ ἰατρὸς μετὰ τὸν συνήθη ἀπότομον τρόπον του. Εἶδες τίποτε, ἤκουσες τίποτε, ἐμυρίσθης τίποτε πουθενά, ἔ;

— Ἐκεῖ, σέρ, ἔδειξεν ὁ Ὀλιβερ ἐξαγαγὼν τὴν χεῖρα τῆς θυρίδος τῆς ἀμάξης· αὐτὸ τὸ σπίτι!

— Καλὰ, ἔ, τί εἶναι; Στάσου, ἀμαξᾶ. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ σπίτι, παιδί μου;

— Οἱ κλέπται. . . τὸ σπίτι ὁποῦ μὲ ἔφεραν, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Εἶναι δυνατόν αὐτό! ἀνεφώνησεν ὁ ἰατρὸς. Ἐ! ἀμαξᾶ, ἀνοιξε γρήγορα!» Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ ἡνίοχος προφθάσῃ νὰ καταβῇ τῆς ἑδρας του, ὁ ἰατρὸς πηδήσας ἐκ τῆς ἀμάξης, ὤρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἥτις ἐφαίνετο ἔρημος, καὶ ἔκρουσε διὰ σφοδρῶν λακτισμάτων τὴν θύραν, ὡς μαινόμενος.

«Τί διάβολο εἶναι; ἀνεφώνησεν ἀπαίσιός τις κοντὸς κυφὸς, ἀνοίξας τὴν θύραν αἰφνιδίως, ὥστε ὁ ἰατρὸς ὀλίγον ἔλειψε νὰ καταπέσῃ εἰς τὸν διάδρομον· τί τρέχει;

— Τί τρέχει; ἀνεκραύγασεν οὗτος, ἀρπάσας αὐτὸν ἐκ τοῦ περιλαιμίου, χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμήν νὰ σκεφθῇ· τρέχουν πολλὰ πράγματα, καὶ κατὰ πρῶτον εἶναι ὁ λόγος περὶ μιᾶς κλοπῆς.

— Πρόσεξε καλὰ, μήπως ὁ λόγος γίνῃ καὶ διὰ τίποτε ἄλλο, διὰ κἀνένα φόνον παραδείγματος χάριν, ἀπήντησεν ἀπαθῶς ὁ κυφὸς, ἐὰν δὲν μ' ἀφίσης· ἀκούεις ἢ ὄχι;

— Σὰς ἀκούω, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, τινάσσω ἀυτὸν ἰσχυρῶς. Ποῦ εἶναι. . . περιδρομος νὰ κόψῃ τὸν κακοῦργον, πῶς τον λέγουν; . . . Σάικς. . . ναί· ποῦ εἶναι ὁ Σάικς, ὁ ἀρχηγός σας;

Ὁ κυφὸς προσεποιήθη ἀπορίαν μεγάλην καὶ ἀγανάκτησιν, ἀπηλλάγη ἐπιτηδεῖως τῶν χειρῶν τοῦ ἰατροῦ, ἐξηρεύξατο ὄρμαθὸν βλασφημιῶν, καὶ ὀπισθοχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν. Πρὶν ἢ προφθάσῃ ὅμως νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, εἰσῆλθεν ὁ ἰατρὸς καὶ προσχώρησεν εἰς ἓν δωμάτιον, χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν· παρετήρησεν ἀνησύχως περὶ αὐτὸν, ἀλλ' οὔτε ἐπιπλον, οὔτε ἐμψυχόν ἢ ἄψυχόν τι ἶδεν, οὐδ' ἄλλο τι τεκμήριον ὑπῆρχε, σύμφωνον πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ὀλιβερ γενομένην περιγραφὴν.

«Τώρα, εἶπεν ὁ κυφὸς, ὅστις μετὰ προσοχῆς παρετήρει πάντα τὰ κινήματά του, τί σκοπὸν εἶχετε, καὶ ἐμβήκατε διὰ τῆς βίας εἰς τὸ σπίτι μου· θέλετε νὰ με κλέψετε ἢ νὰ με σκοτώσετε; τί θέλετε;

— Εἶδες ποτέ σου κλέπτας νὰ ἔρχωνται μετὰ τὴν ἀμαξάν, ἐλευσινὲ καμπούρη; ἀπήντησεν ὁ ὀξύχολος ἰατρὸς.

— Τί θέλεις λοιπὸν τότε; ἠρώτησε μετὰ θυμοῦ ὁ κυφὸς. Κάμνεις καλὰ νὰ φύγῃς γρήγορα, ἀλλέως σὲ πῆρε ὁ διάβολος!

— Θὰ φύγῃ, ὅταν μοῦ ἀρέσῃ, εἶπεν ὁ κύριος Λόσμπερν, παρατηρήσας τὸ ἄλλο δωμάτιον, ὅπερ ἐπίσης ὡς καὶ τὸ πρῶτον οὐδόλως συνεφώνει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὀλιβερ γενομένην περιγραφὴν. Θὰ σας ἐπανεύρω κάμμιαν ἡμέραν, φίλε μου.

— Ὅταν ἀγαπάτε, εἶπεν ὁ κυφὸς μυκτηριστικῶς. Ἐὰν κάμμιαν φορὰν λάβετε ἀνάγκην ἀπὸ ἐμὲ, πάντοτε ἐδῶ μ' εὐρίσκετε. Δὲν ἐκάθησα ἐδῶ ὀλομόναχος ὡς λύκος, εἰκοσιπέντε χρόνους τώρα, διὰ νὰ ἔλθετε τοῦ λόγου σας νὰ με φοβήσετε. Θὰ μου τὸ πληρώσετε ὅμως, θὰ μου τὸ πληρώσετε!»

Καὶ ὁ ἀπαίσιος ἐκεῖνος δαίμων ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ καὶ νὰ κτυπᾷ διὰ τοῦ ποδὸς λυσσῶδῶς τὸ πάτωμα.

«Τὸ πρόσωπον, ὅπερ παριστάνω εἶναι ἀρκετὰ γελοῖον, ἐσκέφθη ὁ ἰατρὸς. Ἴσως τὸ παιδίον ἠπατήθη. . . Νὰ, βάλε αὐτὸ εἰς τὴν τζέπη σου, καὶ κλείσου πάλιν εἰς τὸ σπίτι σου.» Καὶ δούς τῷ κυφῷ ἀργυροῦν νόμισμα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἀμαξάν.

Ὁ κυφὸς ἠκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τῆς θυρίδος τῆς ἀμάξης, βλασφημιῶν καὶ ὑβρίζων· ἀλλὰ καθ' ἢν στιγμήν ὁ κύριος Λόσμπερν ἔστρεψε διὰ νὰ ὀμιλήσῃ εἰς τὸν ἀμαξηλάτην, ὁ κυφὸς ἔσπευσε νὰ κυττάξῃ ἐντὸς τῆς ἀμάξης καὶ ἐξηκόντισε κατὰ τοῦ Ὀλιβερ βλέμμα τοσοῦτω ἀγριον καὶ θηριώδες, ὥστε οὗτος ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους, ἔξυπνος ἢ καθεύδων, δὲν κατόρθωσε νὰ το λησμονήσῃ. Ἐξηκολούθησε δὲ τὰς κατάρτας καὶ τὰς λαιδορίας του, μέχρις οὗ ὁ ἡνίοχος,

καθήσας ἐπὶ τῆς ἔδρας του ἐμάστισε τοὺς ἵππους· καὶ ἀναχωροῦντες ἔβλεπον αὐτὸν ἀκόμη ὀπισθέντων, πλήττοντα διὰ τοῦ ποδὸς τὴν γῆν καὶ τίλλοντα τὴν κόμην, ἐν παραφορᾷ μανίας φυσικῆς ἢ προσπεποιημένης.

«Εἶμαι ζῶον, εἶπεν ὁ ἰατρὸς μετὰ μακρὰν σιγὴν. Τὸ εἴξευρες αὐτὸ, Ὀλιβερ;

— Ὀχι, σέρ.

— Τότε νὰ μὴ το λησμονήσης. . . . Εἶμαι ζῶον, ἐπανέλαβεν ὁ ἰατρὸς μετὰ νέαν σιγὴν ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας. Καὶ ἂν ἀκόμη αὐτὴ ἡ οἰκία ἦτο ὅπως ὑπέθεσα, καὶ ἂν εὐρίσκοντο μέσα οἱ κακοῦργοι, τί ἤμποροῦσα νὰ κάμω δλομόναχος; Καὶ ἂν εἶχα καὶ βοήθειαν, δὲν βλέπω ἂν θὰ προέκυπτε κἀνὲν ἀποτέλεσμα, παρὰ μόνον σύγχυσις διότι τόσῳ κακὰ ἐπεχείρησα τὴν δουλειάν. Ἀλλὰ δὲν πειράζει! ἄς μοῦ γείνη τοῦτο καλὸν μάθημα! ἄς μάθω ὅτι ἤμπορεῖ νὰ πάθω ποτὲ κάμμίαν συμφορὰν, ἂν ἀκολουθῶ πάντοτε τὰς πρώτας μου ὁρμάς· ἄς τὸ βάλω καλὰ εἰς τὸν νοῦν μου!»

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς ἠκολούθει πάντοτε τὴν πρώτην ὁρμὴν τῆς καρδίας του, ὅτι δ' ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ὁρμὴ αὕτη ἦτο πάντοτε ἀρίστη, εἶναι τὸ σέβας καὶ ἡ ὑπόληψις πάντων τῶν γνωριζόντων αὐτὸν, ἅτινα ἀπήλαυσεν ἕνεκα τοῦ ιδιώματός του τοῦτου ὁ κύριος Λόσμπερν, ἀντὶ δυσχερειῶν καὶ πικριῶν ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἕνεκα τῆς σκηνῆς ἐκείνης ἐπὶ ἣν δύο λεπτὰ ἀπώλεσε τὴν εὐθυμίαν του, ἰδῶν διαψευθεῖσαν τὴν προσδοκίαν του περὶ βεβαιώσεως τῆς ἀριστείας τῶν λόγων τοῦ Ὀλιβερ, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν πρώτην παρουσιασθεῖσαν κατὰλληλον εὐκαιρίαν. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἀνέλαβε τὴν συνήθη ψυχικὴν διάθεσιν, παρατηρήσας ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Ὀλιβερ εἰς τὰ ἐρωτήματά του ἦσαν πάντοτε σαρεῖς καὶ εἰλικρινέστατοι· ὅθεν ἀπεφάσισε τοῦ λοιποῦ ἀδιστακτικῶς νὰ πιστεῖ εἰς τοὺς λόγους τοῦ παιδός.

Ἐπειδὴ ὁ Ὀλιβερ ἐγίνωσκε τὸ ὄνομα τῆς ὀδοῦ, ἐν ἣ κατῶκει ὁ κύριος Μπράουνλω, δὲν ἀπώλεσαν χρόνον εἰς μάτην ὅτε δ' ἡ ἄμαξα εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἡ καρδιά τοῦ παιδίου ἐπάλλετο σφοδρῶς ἐκ τῆς συγκινήσεως.

«Τώρα, παιδί μου, ποία οἰκία εἶναι; ἠρώτησεν ὁ κύριος Λόσμπερν.

— Ἐκείνη! ἐκείνη! ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ, ἐξαγαγὼν μεθ' ὁρμῆς τὴν χεῖρα ἐκ τῆς θυρίδος. Ἡ ἀσπρὴ οἰκία! ὦ! κάμετε γρήγορα, σὰς παρακαλῶ· μοῦ φαίνεται ὅτι θάποθάνω, τόσῳ πολὺ τρέμω.

— Ἐλα, ἔλα! εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς, πλήτων θωπευτικῶς τὸν ὄμον αὐτοῦ. Θά τους ἐπανιδῆς μετὰ μίαν στιγμὴν, καὶ πολὺ θὰ χαρῶσι ἐπαναδβλέποντές σε σῶον καὶ υγιᾶ.

— ὦ! ἐλπίζω αὐτό! εἶπεν ὁ Ὀλιβερ ἦσαν τόσῳ καλοὶ, τόσας εὐεργεσίας μοῦ ἔκαμναν, σέρ!»

Ἡ ἄμαξα ἐξηκολούθει τὸν δρόμον τῆς τέλους ἐστάθη· ἀλλ' ὄχι, δὲν ἦτο ἐκείνη ἡ οἰκία ἢ ἄλλη θύρα ἢ ἄμαξα ἐστάθη ἐκ νέου. Ὁ Ὀλιβερ εἶδεν εἰς τὰ παράθυρα, καὶ δάκρυα ἀγαλλιᾶσεως ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ἀλλὰ φεῦ! ἡ λευκὴ οἰκία ἦν ἔρημος, καὶ ἔφερον ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἐπιγραφὴν, ἀγγέλλουσαν ὅτι ἐνοικιάζεται.

«Κτυπήσατε τὴν πλησίον θύραν, εἶπεν ὁ κύριος Λόσμπερν, λαβὼν τὸν βραχίονα τοῦ Ὀλιβερ. Εἰξέυρετε ποῦ εὐρίσκεται ὁ κύριος Μπράουνλω, ὁ ὅποτος ἐκάθητο ἐδῶ παραπλευρῶς;»

Ἡ ὑπηρετρία ἠγγόνει, ἀλλ' ὑπῆγε νὰ πληροφορηθῆ. Ἐπανελθούσα δ' ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ κύριος Μπράουνλω ἐπώλησεν ὅλα καὶ ἀνεχώρησε πρὸ ἐξ ἑβδομάδων, μεταβαίνων εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας. Ὁ Ὀλιβερ ἀπελπὶς, ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ.

«Καὶ ἡ οἰκονόμος του ἀνεχώρησεν ὡσαύτως; ἠρώτησεν ὁ κύριος Λόσμπερν μετὰ τινὰς στιγμὰς σιωπῆς.

— Μάλιστα, σέρ, ἀπεκρίνατο ἡ ὑπηρετρία· ὁ γέρον κύριος, ἡ οἰκονόμος καὶ ἕνας ἄλλος κύριος, φίλος αὐτοῦ, ὅλοι ἀνεχώρησαν μαζί.

— Τότε, ἄμαξά, γύρισε πίσω εἰς τὸ σπίτι, καὶ μὴ σταθῆς νὰ ποτίσης τὰ ἄλογά σου, προτοῦ νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ κατηραμένον αὐτὸ Λονδίνο, εἶπεν ὁ κύριος Λόσμπερν πρὸς τὸν ἠνίοχον.

— Καὶ ὁ βιβλιοπώλης, σέρ! εἶπεν ὁ Ὀλιβερ. Εἰξέρω τὸν δρόμον· ἰδῆτέ τον αὐτὸν, σέρ, σὰς παρακαλῶ· ὑπάγωμεν νὰ τον ἴδωμεν.

— Παιδί μου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, ἀρκετὰ ἐπάθαμεν σήμερον· ἀρκετὰ καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ σέ. Ἄν ὑπάγωμεν καὶ εἰς τοῦ βιβλιοπώλου, θὰ μάθωμεν χωρὶς ἄλλο ἢ πῶς ἀπέθανε, ἢ πῶς ἐκάη τὸ σπίτι του, ἢ πῶς ἔφυγε καὶ αὐτός. Ὀχι! ἴσα εἰς τὸ σπίτι.»

Καὶ συμφώνως πρὸς τὴν πρώτην ὁρμὴν αὐτοῦ, ἐπέστρεψαν οἴκαδε.

Ἡ πικρὰ αὕτη διάψευσις τῶν προσδοκιῶν κατέβλησε τὸν Ὀλιβερ, καίτοι τοσοῦτον ἄλλως εὐτυχούντα. Διότι πολλάκις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας του ἐνησπείριζεν ἀναλογιζόμενος τί θὰ ἔλεγον αὐτῷ ὁ κύριος Μπράουνλω καὶ ἡ κυρία Μπέντγουν, καὶ ὁπόσην θὰ ἠσθάνετο ἡ δονὴ ἀφηγούμενος αὐτοῖς ὅτι μακρὰς διήλθεν ἡμέρας καὶ μακρὰς νύκτας ἀναπολῶν πᾶνθ' ὅσα ὑπὲρ αὐτοῦ ἐποίησαν καὶ θρηνῶν τὸν σκληρὸν ἀποχωρισμὸν των. Ἡ ἐλπὶς ὅτι θά τους ἐξήγει ποτὲ τὰ πάντα καὶ θὰ διηγεῖτο τίνι τρόπῳ ἀννηπάγη, ἐνίσχυε καὶ ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν ἐν ταῖς τελευταῖαις αὐτοῦ δοκιμασίαις· νῦν δὲ ἡ ἰδέα ὅτι ἀπῆλθεν εἰς χώραν ἀπωτάτην, νομίζοντας ὅτι αὐτός ἦτο ἀπατεῶν καὶ κακοῦθης, ἐν ᾧ δὲν ὑπέφωσκε πού ἐλπὶς διαψεύσεως τῆς πεποιθήσεως ταύτης, ἡ ἰδέα αὕτη καὶ μόνη κατεβασά-

νιζε τον Όλιβερ και επίκρανε την ευδαίμονα αὐτοῦ ὑπαρξιν.

Ἡ περίστασις αὕτη ὁμως οὐδαμῶς ἐμείωσε τὰ πρὸς αὐτὸν ἀγαθὰ αἰσθήματα τῶν εὐεργετιδῶν του. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς δευτέρας δεκαπενθημερίας, ὅτε ὁ καιρὸς κατέστη εὐδιώτερος καὶ τὰ θάλαππ τοῦ ἡλίου πῦξησαν, ὅτε τὰ δένδρα ἤρχισαν νὰ ἀναδίδοντα φύλλα, καὶ τὰ ἄνθη ζωηρότερα προσλαμβάνοντα χρώματα, προητοιμασθησαν νὰ καταλίπωσιν ἐπὶ τινὰς μῆνας τὴν ἐν Τσέρτσου κατοικίαν τῶν παρακαταθεῖσαι εἰς τινὰ τράπεζαν τὰ διεγείραντα τὴν πλεονεξίαν τοῦ Ἑβραίου ἀργυρᾶ σκεύη, καὶ καταλιποῦσαι τὸν Τζάιλς καὶ ἕτερόν τινα θεράποντα πρὸς φυλακὴν τῆς οἰκίας, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἐξοχὴν παραλαβοῦσαι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Όλιβερ.

Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν ἡδονὴν, τὴν εὐτυχιάν, τὴν ψυχικὴν γαλήνην, ἅτινα ἠσθάνετο τὸ παιδίον ἀναπνέον τὸν πλήρη ἀρωμάτων ἀέρα ἐκεῖνον, ἐπὶ λόφων χλοερῶν καὶ ἐν μέσῳ πυκνῶν δασῶν, ἐν τῇ νεῇ ἀγροικίᾳ; Τίς δύναται νὰ εἴπῃ ὁπόσῃ τοιαῦται σκηναὶ βίου ἡρέμου καὶ εὐδαίμονος ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἐθισθέντων νὰ διάγωσι ζωὴν ἀθλίαν καὶ περιωρισμένην ἐν τῇ τύρῃ τῶν πόλεων, καὶ ὁπόσον ἀναρριπίζουσι τὴν καταπεποιημένην αὐτῶν καρδίαν τοιαῦτα ἀναψυκτικὰ θεάματα; Ἄνθρωποι κατοικοῦντες, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἐλεεινοῦ καὶ πολυμύχθου βίου των, ὁδοὺς στενάς καὶ πυκνὰς κατωκημένας, καὶ μηδέποτε ποθήσαντες νὰ ἐξέλθωσιν ἐκεῖθεν ἄνθρωποι, παρ' οἷς ἡ ἕξις ἀπέβη δευτέρα φύσις, καὶ οἷτινες κατήντησαν ἐπὶ τέλους νάγαπήσωσι πᾶσαν πλίνθον, πάντα λίθον, ἀποτελοῦντα μέρος τοῦ στενοῦ ὁρίου τῶν καθημερινῶν αὐτῶν περιπάτων ἄνθρωποι, ἐφ' ὧν ἐξέτεινεν ἡδὴ τὴν χεῖρά του ὁ θάνατος, κατελήφθησαν ὑπὸ ἀφάτου συγκινήσεως καὶ διιδόντες μόνον τὰς λαμπρὰς τῆς φύσεως καλλονὰς· παρασπρέντες μακρὰν τοῦ τόπου τῶν παλαιῶν ἡδονῶν καὶ τῶν παλαιῶν πόνων των, ἐνόμισαν αἰφνης ὅτι ἀνεγεννήθησαν, καθ' ἐκάστην δὲ μεταβαίνοντες εἰς χλοερὰ καὶ διαγελῶντα τοπεῖα, ἔνθα μόνη ἡ θεὰ τοῦ οὐρανοῦ, τῶν λόφων, τῶν διαυγῶν νημάτων διήγειρον ἐν τῇ ψυχῇ των μυριάς ἀναμνήσεις καὶ αἰσθήματα, ἐγλύκαναν τὰς τελευταίας των στιγμὰς δι' ἀπολαύσεων οὐρανίων, καὶ κατῆλθον εἰς τὸν τάφον γαλήνιοι, ὡς ὁ ἥλιος, οὗ θεωρῶρον τὴν δύσιν ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς ἐρημικῆς καὶ ἡσύχου αὐτῶν κατοικίας.

Αἱ ἀναμνήσεις, ἃς αἱ ἡρέμοι ἀγροτικαὶ σκηναὶ διεγείρουσιν ἐν τῷ πνεύματι, δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, οὐδ' ἔχουσι τι κοινὸν μετὰ τῶν γῆινων συλλογισμῶν καὶ ἐλπίδων. Ἡ γλυκεῖα καὶ παρήγορος αὐτῶν ἐπενέργεια ὁδηγεῖ ἡμᾶς νὰ πλέκωμεν νωποὺς στεφάνους, ἵνα κοσμήσωμεν τοὺς τάφους τῶν προσφιλῶν ἡμῶν

νεκρῶν· ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐξάγνισιν τῶν ἡμετέρων αἰσθημάτων καὶ εἰς τὴν ἀποσβῆσιν παντὸς αἰσθήματος μίσους καὶ ἐχθρότητος· πρὸ πάντων ὁμως ἀναζωπυρεῖ, καὶ εἰς ψυχὰς ἔτι ἤκιστα βρεμβώδεις, τὴν λόριστον ἀνάμνησιν ὅτι παρομοίων συναισθημάτων καὶ ἄλλοτε ποτε ἐγέβη ἡ ψυχὴ ἐν τῷ παρελθόντι, καὶ παρέχει ταυτοχρόνως τὴν ἐπίσημον ἰδέαν μέλλοντος ἀπωτάτου, καθ' ὃ ἐσσεὶ ἐξορισθήσονται ἡ ὑπερφία καὶ τὰ κοσμικὰ πάθη.

Τὸ μέρος, ἔνθα κατόκησαν, ἦν μαγευτικώτατον, ὁ δὲ Όλιβερ, ὅστις τὰ προηγούμενα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη διήλθε μετ' ἀνθρώπων οὐτιδανῶν, ἐν τόποις ρυπαροῦς καὶ περιωρισμένοις, ἐν μέσῳ κρότων καὶ βοῆς, ἐνόμιζεν ὅτι νέος βίος ἦν ἐκεῖνος. Ῥόδα καὶ αἰγοκλήματα ἐκάλυπτον τοὺς τοίχους τοῦ οἰκίσκου τῶν εὐεργετιδῶν του, περὶ τὰ δένδρα περιειλίσσето ἀνέρωπων σισσῶς, τὰ δὲ ἄνθη ἐβαλσάμουν τὸν ἀέρα δι' ἀρωμάτων ἡδίστων. Οὐχὶ μακρὰν ἐκεῖτο μικρὴν κοιμητήριον, ἀμοιροῦν μὲν λαμπρῶν μνημείων, ἀλλὰ πολλοὺς ἔχον τύμβους χρώματος ὑπὸ βρύων καὶ χλόης καλυπτομένους, ὑφ' οὗς ἀνεπαύοντο ἐν εἰρήνῃ οἱ γέροντες τοῦ χωρίου. Ὁ Όλιβερ κατὰ τοὺς περιπάτους του μετέβαινε συχνάκις ἐκεῖ, καὶ ἀναλογιζόμενος ὁποῖας οἰκτρὰς ταφῆς ἔτυχεν ἡ μήτηρ του, ἐκάλητο ἐνίοτε καὶ ἐθρήνει κρύφα· ἀλλ' ὅταν ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του εὐρὺν κυανοῦν οὐρανόν, ἐσκέπετο ὅτι αὕτη δὲν κεῖται ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς γῆς, καὶ ἔκλαιε μὲν καὶ τότε θλιβερῶς, ἀλλ' ἄνευ πικρίας.

Ἦσαν εὐδαίμονες ἐκεῖνοι· οἱ καιροί· αἱ ἡμέραι παρήρχοντο φαῖδραὶ καὶ ἀθόρυβοι, αἱ δὲ νύκτες οὔτε φόβους, οὔτε μερίμνας ἐπέγον· δὲν ἐφθινεν εἰς ζοφερὰν εἰρηκτὴν, οὐδ' ἐβασάνιζεν αὐτὸν ἡ συναναστροφή κακούργου ἑταίρου, καὶ οἱ στοχασμοὶ του ἦσαν εὐθυμοὶ καὶ διαγελῶντες. Ἐκάστην πρωΐαν μετέβαινεν εἰς τὴν οἰκίαν λευκότριχος πρεσβύτου, διαμένοντος πλησίον τοῦ ἐκκλησιδίου, ὅστις ἐδίδασκεν αὐτὸν, ἀλλὰ μετὰ τὸσαύτης ἀγαθότητος καὶ εὐπροσηγορίας, ὥστε ὁ Όλιβερ παντοιοτρόπως προσεπάθει νὰ προξενῇ αὐτῷ εὐχαρίστησιν. Ἀκολούθως περιεπάτει μετὰ τῆς κυρίας Μαυιλάη καὶ τῆς Ῥόζας καὶ ἤκουεν αὐτὰς συνομιλοῦσας περὶ βιβλίων, ἐκάθητο πλησίον αὐτῶν εἰς μέρη σκιερὰ, καὶ ἤκουεν ἀπλήστως τὴν νεάνιδα ἀναγινώσκουσαν· ἔμενε δ' οὕτως ὥρας ὀλοκλήρους μέχρις οὗ ἐκ τοῦ σκότους δὲν διεκρίνοντο τὰ γράμματα.

Προσεμέλετα μετὰ ταῦτα τὸ μάθημα τῆς ἐπαύριον, καὶ ἐργάζετο μετὰ ζέσεως μέχρι νυκτὸς ἐν τινὶ μικρῷ δωματίῳ, βλέποντι εἰς τὸν κῆπον· τότε αἱ κυριαὶ ἔλαμον καὶ ἄλλον περίπατον καὶ συνώδευεν αὐτὰς ἀκροώμενος μεθ' ἡδονῆς τῶν λόγων αὐτῶν καὶ εὐτυχῇ θεωρῶν ἑαυτὸν ἂν τυχὸν ἐπεθύμου ἀνθὸς τι, ὑπὲρ ἀναρ-

ριχώμενος ὀλίγον ἠδύνατο νὰ δρέπῃ χάριν αὐτῶν, ἢ ἂν εἶχον λησμονήσει πράγμα τι τὸ ὁποῖον ἔτρεχε νὰ ζητήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας. "Οτε ἐνύκτωνεν ὀλοσχερῶς καὶ ἐκπνέροντο, ἠνεῖς κατημένη παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον ἔκρουεν ἐπὶ ἤχου τινὸς αἰσθητικοῦ, ἢ ἦδε διὰ φωνῆς γλυκείας καὶ μελωδικῆς παλαιὸν τι ἄσμα, ὅπερ ἢ θεῖα τῆς ψυχαιστεῖτο ἀκούουσα. Ὁ Ὀλιβερ καθήμενος πλησίον παραθύρου ἤκουε τὴν μουσικὴν καὶ δάκρυ εὐδαιμονίας ὕγρανον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Τὰς κυριακὰς δέ! οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ παρομοίας. Ὅποῖαι εὐτυχεῖς ἡμέραι! ἂν καὶ πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ ἦσαν εὐτυχεῖς. Τὴν πρῶταν μετέβαινον εἰς τὸ ἐκκλησιδῖον, τὸ ὁποῖον ἐκυκλοῦτο ὑπὸ δένδρων, ὧν οἱ κλάδοι σειόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐθώπευον τὰ παράθυρα τοῦ οἰκοδομήματος τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν περίξ, ὁ δὲ ἀὴρ διέχεσε πανταχῶς ἀρώματα. Οἱ πτωχοὶ χωρικοὶ τοσοῦτον ἦσαν καθαροὶ, καὶ μετὰ τοσαύτης εὐλαθείας ἐγονάτιζον προσευχόμενοι, ὥστε ἐφάνετο ὅτι εὐχαρίστησις καὶ οὐχὶ πληκτικὸν καὶ μονότονον καθῆκον συνήνου αὐτοῦς ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ· καίτοι δ' αἱ ψαλμωδῖαι ἦσαν λίαν ἀγροτικά, ἤχουν ὅμως ἀρμονικώτερον, τοῦλάχιστον εἰς τὰ ὦτα τοῦ Ὀλιβερ, ἀφ' ὅσας εἶχεν ἀκούσει εἰς ἄλλας ἐκκλησίας. Ὑπήγαινον ἀκολούθως περίπατον ὡς συνήθως· ἐπεσκέπτοντο τοὺς χωρικοὺς εἰς τοὺς ἐκ τῆς καθαρῖότητος ἀπαστράπτοντας οἰκίσκους τῶν. Τὴν δ' ἐσπέραν ὁ Ὀλιβερ ἀνεγίνωσκεν ἐν ἡ δύο κεφάλαια τῆς Βίβλου, ἅτινα εἶχε μελετήσει καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα, καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ἐκείνου ἠσθάνετο μεῖζονα ὑπερηφανίαν παρ' ὅσην ἂν ἦτο αὐτὸς ὁ ἐφημέριος. Τὴν πρῶταν ἐξῆπνα εἰς τὰς ἑξ' ἔτρεχεν ἀνά τοὺς ἀγρούς, ἐπήδα φράκτας, ὅπως συλλέξῃ ἀνθοδέσμην ἀγρίων ἀνθῶν, ὧν δλόκληρον φορτίον ἐκόμιζεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἅτινα διετίθει ὡς ἠδύνατο κἄλλιον πρὸς διακόσμησιν τῆς τραπέζης τοῦ προγεύματος. Ἐκόμιζε προσέτι καὶ νεοδρεπές κίχων διὰ τὰ πτηνὰ τῆς μὲς Μαιυλάη, ὧν τὸ κλωβῖον ἐκόσμιε μετὰ μεγάλης φιλοκαλίας· ὅτε δ' ἐτελείωνεν ἡ περιποίησις τῶν πτηνῶν, συνήθως εἶχε νὰ ἐκτελέσῃ φιλάνθρωπόν τινα ἀποστολὴν εἰς τὸ χωρίον, ἢ ἂν δὲν εἶχε τοιαύτην κατέβαινε καὶ ἐσκάλιζε τὸν κῆπον, ἐπιμελεῖτο τὰ ἄνθη, ὡς ἐδίδαξεν αὐτὸν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ χωρίου, ὅστις ἦν κηπουρὸς ἐμπειρότατος. Ἠσχολεῖτο δ' εἰς τοῦτο μετὰ μεγάλης προθυμίας μέχρι οὗ ἡ μὲς Ῥόζα καθήρχετο εἰς τὸν κῆπον τὸν ἐπήνευε μέγας, οὗτος δὲ τὸ χάριεν μειδιᾶ μᾶ τῆς ἐθεώρει τὴν καλλίστην ἀμοιβήν.

Οὕτω παρήλθον τρεῖς μῆνες· τρεῖς μῆνες, οἷτινες παρ' ἀνθρώπων εὐτυχιστάτων θὰ ἐθεωροῦντο μῆνες χαρᾶς ἀμίκτου θλίψεως, παρὰ τοῦ Ὀλιβερ ὅμως, οὗ πολυτάραχος καὶ τρικυμιώδους ὑπῆρξεν ἡ παιδικὴ ἡλικία, ἐλογίζοντο ὡς ἡ

ὑπάτη εὐδαιμονία. Καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐξεδηλοῦτο εὐγενεστάτη καὶ ἀγνωστάτη ἀγάπη καὶ γενναιωδωρία, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰλικρινεστάτη καὶ ἐγκάρδιος εὐγνωμοσύνη, οὐδόλως θαυμαστὸν ἂν κατὰ τὸ βραχὺ ἐκεῖνο τοῦ χρόνου διάστημα ὁ Ὀλιβερ κατέστη οἰκειότατος τῇ ἀγαθῇ προσβύτιδι καὶ τῇ ἀνεψιᾷ αὐτῆς, καὶ ἂν ἡ ἀπεριρίστος στοργὴ ἦν ἡ τρυφερά καὶ εὐαίσθητος καρδιά του ἐξεδήλου, τὸν καθίστη προσφιλέστερον αὐταῖς καὶ ταύτας ὑπερηφάνους διότι εἰς γῆν γόνιμον ἐσπάρησαν αἱ εὐεργεταὶ τῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΒ'

Ἡ εὐδαιμονία τοῦ Ὀλιβερ καὶ τῶν εὐεργετιδῶν του θολοῦται ἀπροόπτως.

Τὸ ἔαρ παρήλθε ταχέως καὶ ἐπῆλθε τὸ θέρος, ὅτε τὰ κάλλη τῆς ἐξοχῆς κατεφαίνοντο ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ. Τὰ μεγάλα δένδρα, ἀνακλήσαντα τὴν ἀκμὴν αὐτῶν ἀνεβλάστησαν πυκνὰ φυλλώματα, καὶ τὰ πρότερον γυμνά καὶ ἀσκεπῆ μέρη μετεβλήθησαν εἰς σκιερὰ καὶ εὐάρεστα καταφύγια, ὁπόθεν ἠδύνατό τις ἀνέτως νὰ βλέπῃ πρὸ αὐτοῦ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἡλίου χρυσουμένους ἀγρούς. Ἡ γῆ περιεβλήθη τὸν πράσινον αὐτῆς μανδύαν, τὰ δὲ ἄνθη ἐπλήρουν τὸν ἀέρα ἀρωμάτων. Τὸ πᾶν ἐχλόαζε, ἤνθει, ἀπήστραπτε, τὸ πᾶν ἀπέπνεε χαρὰν καὶ εὐφροσύνην.

Ἐξηκολούθησαν διάγοντες τὸν ἥσυχον ἐκεῖνον βίον ἐν τῇ ἀγροικίᾳ τῆς κυρίας Μαιυλάη, οὐδ' ἔπαυσε ποσῶς ἡ παιδρότης τῶν ἐνοικούντων. Ὁ Ὀλιβερ πρὸ πολλοῦ ἀνεκλήσατο ὑγίειαν καὶ δυνάμεις, ἀλλ' ἀσθενῆς ἦ ὑγιῆς, τὴν αὐτὴν ἔτρεφε πάντοτε στοργῆν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὸν, — ὅπερ ὁμολογουμένως πολὺ σνήθης δὲν εἶναι. Ἐξηκολούθει ὦν πάντοτε γλυκὺς, τρυφερός, περιποιητικώτατος, ὡς ὅταν ἡ ἀσθένεια ὑπέσκαπτε τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, πάντοτε μετὰ προθυμίας σπείδων πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλαχίστων ἐπιθυμιῶν τῶν εὐεργετιδῶν αὐτοῦ.

Ὁραίαν τινὰ ἐσπέραν, συνῶδευε τὴν κυρίαν Μαιυλάη καὶ τὴν Ῥόζαν εἰς περίπατον παρατεθέντα πλέον τοῦ συνήθους. Κατὰ τὴν ἡμέραν τὸ θάλπος ἦν ὑπερβολικόν, τὴν δ' ἐσπέραν ἐκείνην ἡ σελήνη ἀνέτειλε πλησιφανῆς, καὶ αὖρα ἐλαφρὰ δροσερωτάτη ἤρχισε πνέουσα. Ἡ Ῥόζα ἦτο λίαν εὐδιάθετος, οὕτω δὲ φαιδρῶς συνδιαλεγόμενοι, παρέτειναν τὸν περίπατόν των πέραν τῶν συνήθων ὁρίων. Κουρασθείσης δὲ τῆς κυρίας Μαιυλάη, ἐπέστρεψαν βραδέως εἰς τὴν οἰκίαν. Ἡ νεῆνις ἀφείλε τὸν πῖλόν της καὶ ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου κατὰ τὸ σνήθης, καὶ μετὰ τινα προανακρούσματα, ἐπαίξεν ἤχον τινα πένθιμον καὶ μεγαλοπρεπῆ. Ἐν ᾧ δ' ἐπαίξεν, ἤκουσθη στένουσα καὶ ὀλοβύζουσα.

«Ἄγαπητή μοι κόρη!» ἀνεφώνησεν ἡ προσβύτις.

Ἡ Ῥόζα οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐξηκολούθησε παίζουσα μετὰ μείζονος ταχύτητος, ὡς νὰ ἀπέσπασεν αὐτὴν ἢ τῆς θείας τῆς φωνῆ ἐκ θλιβερῶν διαλογισμῶν.

«Ῥόζα, ἀγάπη μου! εἶπεν ἡ κυρία Μαιουλάνη, ἐγερθεῖσα ἐν σπουδῇ καὶ κλίνασα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν νεάνίδα. Τί ἔχεις; τὸ πρόσωπόν σου εἶναι θαυμάσιον, ἀγαπητή μου κόρη. Τί σε κάμνει νὰ ὑποφέρῃς, κόρη μου;

— Τίποτε, θεία μου, τίποτε, ἀπεκρίνατο ἡ νεάνις· δὲν εἰξέρω τί ἔχω, δὲν ἔμπορῶ νὰ το παραστήσω, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι κακοδιάθετος ἀπόψε, καὶ . . .

— Μήπως εἶσαι ἀσθενής, κόρη μου; ἠρώτησε διακόψασα αὐτὴν ἡ κυρία Μαιουλάνη.

— Ὁχι, ὄχι, δὲν εἶμαι ἀσθενής! ἀπεκρίνατο ἡ Ῥόζα, φρικιώσα, ὡς νὰ κατελήφθη αἰφνης ὑπὸ θανασίμου βίγους. Θὰ περάσῃ γρήγορα. Κλείσατε τὸ παράθυρον, σᾶς παρακαλῶ.»

Ὁ Ὀλιβερ ἔστειλε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς, ἡ δὲ Ῥόζα, βιάζουσα ἑαυτὴν νὰ φανῇ φαιδρὰ, ἤρξατο παίζουσα ἐπὶ φαιδροτέρου ἤχου· ἀλλ' οἱ δάκτυλοι τῆς ἔστησαν ἀδρανεῖς ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου· κρύψασα δὲ τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν, ἐρρίφθη ἐπὶ τινος ἀνακλίντρου καὶ ἀφῆκε νὰ βεύσωσιν ἐλευθέρως τὰ δάκρυά τῆς, ἅτινα ἠδυνάτει πλέον νὰ συγκρατήσῃ.

«Κόρη μου! ἀνεφώνησεν ἡ γραῖα, θλίβουσα αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς· ποτὲ δὲν σε εἶδα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

— Δὲν ἤθελα νὰ σας ἀνησυχῆσω, εἶπεν ἡ Ῥόζα· ἀλλὰ ματαίως προσεπάθησα, δὲν ἠδυνήθη· νὰ το κατορθώσω. Φοβοῦμαι μήπως εἶμαι ἀσθενής, θεία μου.»

Καὶ ἦτο πράγματι ἀσθενής. Ὅτε ἔφερον φῶς, κατεφάνη ὅτι κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τὸ μεσολαβῆσαν ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ ζωηρὰ χροιά τοῦ προσώπου τῆς ἐξηφανίσθη καὶ εἶχε καταστῆ ὠχρὰ ὡς κηρῖον. Ναὶ μὲν ἡ φυσιογνωμία τῆς οὐδόλως ἀπόλεσε τὴν προτέραν καλλονὴν, ἀλλ' οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου τῆς ἦσαν ἠλλοιωμένοι, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ ἄτονοι καὶ ἡμίσειστος ἡ λαμπρότης αὐτῶν. Μετὰ μίαν στιγμὴν αἱ παρειαὶ τῆς ἤρχισαν νὰ πορφυρῶνται καὶ οἱ ὠραῖοι κυανοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς νὰ ἐκτοξεύωσι βλήματα ἀσυνήθη. Ἀκολουθῶς ὅμως ἡ ἐρυθρότης ἐκείνη ἐξηφανίσθη, ὡς σκιὰ νέφους διαβατικοῦ, καὶ ἐπανῆλθεν ἡ προτέρα ὠχρότης.

Ὁ Ὀλιβερ, ὅστις ἀνησύχως παρετήρει τὴν προσώπιδα, εἶδεν ὅτι αὕτη σφόδρα ἀνησυχεῖ ἐκ τῶν τοιούτων συμπτωμάτων, καὶ οὐκ ὀλίγον ἐταράχθη καὶ αὐτός. Ἰδὼν ὅμως ὅτι ἡ προσώπις προσεπάθει νὰ φανῇ ὅτι τὰ ἐθεώρει λίαν ἐλαφρὰ καὶ ἀσήμαντα, ἀπεπειράθη νὰ τὴν μιμηθῇ καὶ αὐτός. Καὶ ἐπέτυχον ἀμφοτέρω, διότι, ὅτε ἡ Ῥόζα ἐπέισθη ὑπὸ τῆς θείας τῆς νὰ κατα-

κλιθῇ, εἶχε λάθει θάρρος καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐγινε καλλίτερα, διότι ἐβεβαίωσεν αὐτοῦς ὅτι ἦτο βεβαία πῶς τὴν ἐπαύριον θὰ ἐξυπνήσῃ ὑγιῆς καὶ καλῶς ἔχουσα.

«Ἐλπίζω, κυρία, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ ὅτε ἐπέστρεψεν ἡ κυρία Μαιουλάνη, πῶς δὲν θὰ ἦναι σπουδαῖον τὸ πρᾶγμα. Ἡ μὲν Μαιουλάνη εἶναι κακοδιάθετος ἀπόψε, ἀλλὰ . . .»

Ἡ προσώπις ὅμως ἔνευσεν αὐτῷ νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ, καὶ καθήσασα εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου, ἐτήρησεν ἐπὶ τινὰ χρόνον σιγῆν. Ἐπὶ τέλους δὲ, εἶπε διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης·

«Δὲν ἐλπίζω αὐτὸ, Ὀλιβερ. Πολλὰ ἔτη τώρα συνέζησα μετ' αὐτῆς εὐτυχῆς. . . ἕως μάλιστα ὑπὲρ τὸ δέον εὐτυχῆς! Καὶ δυνατόν νὰ ἦλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν πρέπει νὰ ὑποστῶ καὶ δυστυχήματα· ἐλπίζω ὅμως ὅτι οὐχὶ τόσῳ μέγα δυστύχημα.

— Ὅποιον δυστύχημα, κυρία; ἠρώτησεν ὁ Ὀλιβερ.

— Τὸ τρομερὸν δυστύχημα, εἶπεν ἡ γραῖα διὰ φωνῆς ἀσθενεστάτης, νὰ χάσω τὴν προσφιλῆ μου κόρην, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐθεώρουν ὡς τὴν μόνην παρηγορίαν μου, τὴν μόνην εὐτυχιάν μου!

— ὦ, ὁ Θεὸς νὰ μας φυλάττῃ! ἀνεφώνησεν ὁ Ὀλιβερ μετὰ ζωηρότητος.

— Εἴθε, παιδί μου, εἶπεν ἡ γραῖα συνάπτουσα τὰς χεῖρας.

— Ἀναμφιβόλως οὐδεὶς ὑπάρχει φόβος νὰ πάθωμεν τόσῳ τρομερὰν δυστυχιάν! εἶπεν ὁ Ὀλιβερ. Πρὸ δύο μόλις ὥρων ἦτο κάλλιστα εἰς τὴν υγιειάν τῆς.

— Τώρα ὅμως εἶναι κάκιστα, ἀπεκρίνατο ἡ κυρία Μαιουλάνη. Καὶ ἡ ἀσθενεία τῆς ἔμπορεῖ νὰ χειροτερεύσῃ, εἶμαι βεβαία. ὦ Ῥόζα μου, ἀγαπητή μου Ῥόζα! τί θὰ γίνω χωρὶς αὐτήν;»

Οἱ ἀπελπιστικοὶ οὗτοι συλλογισμοὶ κατεβασάνιζον τὴν δυστυχεῖν προσώπιδα, ὥστε ὁ Ὀλιβερ, καταστέλλων τὴν ἰδίαν θλίψιν προσεπάθησε νὰ τὴν καταπραύνη καὶ τὴν καθικέτευσεν ἐνθέρμως δι' ἀγάπην αὐτῆς τῆς προσφιλοῦς ἀσθενοῦς νὰ καθησυχάσῃ.

«Καὶ συλλογίσθητε, κυρία, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ, οὐ τὰ δάκρυα μετ' ὅλας τὰς προσπάθειάς του πρὸς συγκράτησιν αὐτῶν ἔρρεον ἄφθονα, συλλογίσθητε πόσον εἶναι νέα καὶ ἀγαθὴ ὁποῖον βάλασμον παρηγορίας ἐγγείει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παριστοιχιζόντων αὐτήν. Εἶμαι βέβαιος. . . βεβαιότατος εἶμαι. . . χάριν ὑμῶν ἡ ὁποία εἴσθε ὡσαύτως τόσον ἀγαθὴ. . . χάριν αὐτῆς. . . χάριν ὅλων τοῦς ὁποίους καθιστᾷ εὐτυχεῖς, ὅτι δὲν θ' ἀποθάνῃ. Ὁ Θεὸς δὲν θάψῃ νάποθάνῃ τόσῳ νέα.

— Σιωπῇ! εἶπεν ἡ κυρία Μαιουλάνη, ἐπιθεῖσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ὀλιβερ. Σκέπτεσαι ὡς παιδίον, καλέ μου Ὀλιβερ! καὶ πλανᾷ-

σαι, ὅσα ὀρθὰ καὶ φυσικὰ ἀν φαίνονται ὅσα λέγεις. Ἄλλὰ μοι ὑπενομιζεις τὰ καθήκοντά μου· τὰ εἶχον πρὸς στιγμὴν λησμονήσει, Ὀλιβερ' ἐλπίζω ὅμως νὰ τύχω συγγνώμης διὰ τοῦτο· διότι εἶμαι γραῖτα καὶ πολλὰς εἶδον ἀσθενείας καὶ πολλοὺς νεκροὺς, ὥστε εἰξέσω κάλλιστα τὴν θλιψὴν τῶν ἐπιζώντων· εἶδον ἀρκετοὺς καὶ εἰξέσω ὅτι οὐδὲν σημαίνει ἀν ἦναι τις νέος ἢ ἀγαθός, οὐδὲ σώζεται διὰ τοῦτο χάριν τῶν φιλοῦντων αὐτόν. Τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ μὴ λυπῆ, ἀλλὰ νὰ παρηγορῆ ἡμᾶς μᾶλλον· διότι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος, καὶ τοιαῦται ἀπώλειαι δεικνύουσιν ἡμῖν προδήλως ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος κόσμος, κρείστων τοῦ παρόντος, καὶ ὅτι βραχεία ἢ φέρουσα εἰς τοῦτον ὁδός. Γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου! Ἄλλὰ τὴν ἀγαπῶ, καὶ ἐκεῖνος μόνον γινώσκει πόσον μοι εἶναι προσφιλῆς!»

Ὁ Ὀλιβερ εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ταῦτα εἰπούσα ἡ κυρία Μαιουλάνη, κατέστειλε πάραυτα τὴν θλιψὴν αὐτῆς, ἔπαυσε τὰ δάκρυα, καὶ ἀνέλαβε τὸ σύνθημα γαλήνιον καὶ ἤρεμον παράστημα. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐξεπλάγη ἰδὼν ὅτι διετήρει τὴν τοιαύτην ψυχικὴν ἡρεμίαν, καὶ ὅτι καίτοι ὑπὸ τοσοῦτων φόβων καὶ μεριμνῶν καταθασανίζομένη, πάντοτε ἐκυρίευεν ἑαυτῆς καὶ εἰς πάντα ἐπήρκει, ἐκπληροῦσα μετὰ προθυμίας πάντα τὰ ὑπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα, καὶ μάλιστα, ἀν ἔκρινε τις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μετὰ τινος φαιδρότητος. Ἄλλ' ἦτο νέος ἔτι, καὶ ἠγνόει ὁπόσα ἠδύνατό τις ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἀγογγύστως νὰ ὑποστῆ, ὅταν ἐκέκτητο ῥώμην ψυχῆς ἀκούσαν· καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ το γινώσκῃ ὅταν καὶ αὐτοὶ οἱ κεκτημένοι τοιαύτην ῥώμην ψυχῆς πολλάκις ἀγνοοῦσι τοῦτο;

Ἡ ἐπελοῦσα νῦξ ἐπήρξε τὰς ἀνησυχίας αὐτῶν, τὴν δὲ πρωτὰν τῆς ἐπαύριον τὰ προαισθήματα τῆς κυρίας Μαιουλάνη κατεδείχθησαν ὀρθὰ. Ἡ Ῥόζα εὗρίσκετο ἐν τῷ πρώτῳ σταδίῳ πυρετοῦ βραδέως καὶ ἐπικινδύνου.

«Εἶναι χρεῖα δραστηριότητος, Ὀλιβερ, καὶ δὲν πρέπει νὰ φερωμεν εἰς ἀνωρελῆ καὶ ἄγονον λύπην, εἶπεν ἡ κυρία Μαιουλάνη, ἐπιθεῖσα τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ ἰδοῦσα ἀτενῶς τὸ παιδίον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ διαβιθασθῆ ὅτι τάχιστα ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἰς τὸν κύριον Λόσμπερν, πρέπει νὰ τὴν φέρῃς εἰς τὸ χωρίον, τὸ ὅποιον τέσσαρα μόνον μίλια ἀπέχει ἐντεῦθεν, ὅταν ὑπάγῃς διὰ τῆς ἀτραποῦ, καὶ ἐκεῖθεν δι' ἐπίτηδες ἐπίπου ταχυδρόμου νὰ τὴν ἀποστείλῃς εἰς Τσέρτσου. Εἰς τὸ πανδοχεῖον θὰ εὔρῃς ἀνθρώπους νὰ φροντίσωσι ὅπως εὔρωσιν ἕνα ταχυδρόμον. Εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ ἐκπληρώσῃς κατὰ γράμμα τὴν παραγγελίαν ταύτην.»

Ὁ Ὀλιβερ οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας του ἔμαρτύρει, ὅτι ἐφλέ-

γετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἐκπληρώσῃ τάχιστα τὴν παραγγελίαν.

«Ἴδου καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ, εἶπεν ἡ κυρία Μαιουλάνη μετὰ τινος σκέψιν· ἀλλὰ δὲν ἔχω εἰσέτι ἀποφασίσει ἀν πρέπει νὰ τὴν ἀποστείλω τώρα ἢ νὰ περιμείνω νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τῆς τύχης τῆς Ῥόζας διὰ νὰ τὴν στείλω. Ἐπεθύμου νὰ τὴν κρατήσω μέχρις οὗ ἀπολέσωμεν πᾶσαν ἐλπίδα.

— Εἶναι καὶ αὕτη διὰ τὸ Τσέρτσου, κυρία; ἠρώτησεν ὁ Ὀλιβερ, ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ αὐτοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας τείνας τὴν χεῖρα ἵνα λάβῃ τὴν ἐπιστολήν.

— Ὅχι, ἀπεκρίνατο ἡ πρεσβυτίς καὶ ἔδωκεν αὐτῷ μηχανικῶς τὴν ἐπιστολήν.

Ὁ Ὀλιβερ ἀνέγνω τὴν διεύθυνσιν καὶ εἶδεν ὅτι ἐστέλλετο πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Ἐρρίκον Μαιουλάνη εἰς τὴν ἔστυλιον λόρδου τινός, οὗ τὸ ὄνομα δὲν εἶχεν ἔως τότε ἀκούσει.

«Νά τὴν ὑπάγω καὶ αὐτὴν, κυρία; ἠρώτησεν ὁ Ὀλιβερ, παρατηρῶν ἀνυπομόνως τὴν κυρίαν Μαιουλάνη.

— Ὅχι, ἀπεκρίνατο αὕτη, λαβοῦσα ὀπίσω τὴν ἐπιστολήν, προτιμῶ νὰ περιμείνω ἕως αὐρίου τὴν πρωτὰν.»

Καὶ ἐνεχείρισε τὸ βαλάντιόν της εἰς τὸν Ὀλιβερ, ὅστις ἀνεχώρησε κατεσπευμένως.

Ἐτρεξεν ἀνὰ μέσον τῶν ἀγρῶν, ἢ τῶν χωριζουσῶν αὐτοὺς μικρῶν ἀτραπῶν, αἵτινες πού μὲν ἐκρύπτοντο ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν ὠρίμων ὑψηλῶν σταχυῶν, πού δὲ διέσχίζον τὴν πεδιάδα, ἔνθα θερισταὶ ἠσχολοῦντο εἰς τὸ ἔργον τῶν ἴστατο δὲ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα ἵνα ἀναπνεύσῃ, μέχρις οὗ κάθιδρος καὶ κατακεκονιαμένος ἔφθασεν εἰς τὴν πλατείαν τῆς ἀγορᾶς τοῦ χωρίου.

Καὶ ἔστη ἐπὶ μικρὸν καὶ προσεῖδε περὶ αὐτὸν διὰ νὰ εὔρῃ τὸ πανδοχεῖον. Εἶδεν ἐν ἐμπορικὸν κατὰσταμα οὗ οἱ τοῖχοι ἦσαν κεχρωματισμένοι λευκοί, ἐν ζυθοπωλείῳ ἐρυθρὸν ἔχον χρωματισμὸν, ἐν δημαρχεῖον χρωματισμὸν ἔχον κίτρινον, καὶ εἰς μίαν τῆς πλατείας γωνίαν μεγάλην τινὰ οἰκίαν μὲ πράσινα παραθυρόφυλλα, φέρουσαν τὴν ἐπιγραφὴν, *Πανδοχεῖον τοῦ ἀγίου Γεωργίου*, ἣν μόλις ἰδὼν ἔτρεξεν ἀμέσως ἐκεῖ.

Ὁ Ὀλιβερ ὠμίλησεν εἰς τὸν ἡνίοχον, ὃν εὔρε χάσκοντα πρὸ τῆς θύρας, καὶ ὅστις εὐθὺς ὡς ἐνόησε περὶ τινος πρόκειται τὸν παρέπεμψεν εἰς τὸν ὑπρέτην, ὅστις πάλιν, ἀφ' οὗ πρῶτον ἤκουσε τὴν αὐτὴν διήγησιν τὸν παρέπεμψεν εἰς τὸν πανδοχέα. Ἦτο δ' οὗτος ὑψηλός τις καὶ ἀστεῖος ἀνὴρ, κυανοὺν φέρων λαίμοδέτην καὶ λευκὸν πῖλον, περισκελίδας ἐκ χονδρῶ ἑριούχου καὶ ὑψηλὰ ὑποδήματα· κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ἀντλίας παρὰ τὴν θύραν τοῦ ἵπποστασίου καθαρίζων δι' ἀργυρᾶς ἔδοντογλυφίδος τοὺς ἐδόντας του.

Ἄκουσας τὴν αἴτησιν τοῦ Ὀλιβερ, μετέβη βραδεὶ τῷ βήματι εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ ἔγραψε μίαν ἀπόδειξιν παραλαβῆς τῶν χρημάτων, δι' ἃ ἀρκετὸν παρήλθε διάστημα χρόνου. Ἄφ' οὗ δὲ τέλος ἐγένετο καὶ ἐξωφλήθη ἡ ἀπόδειξις ἐδέσσει νὰ ἐπισαχθῇ ὁ ἵππος καὶ νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ ταχυδρόμος, ἅτινα ἐπήνεγκον δέκα ἔτι λεπτῶν ἀργοπορίαν. Καθ' ὅλον δ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ὁ Ὀλιβερ φλεγόμενος ὑπὸ ἀνυπομονησίας καὶ ἀνησυχίας, ἤθελεν ἂν ἦτο δυνατὸν αὐτὸς νὰ πηδήσῃ ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ νὰ τρέξῃ ἀπὸ ρυτῆρος μέχρι τοῦ ἐπομένου σταθμοῦ. Ἐπὶ τέλους τὰ πάντα ἠτοιμάσθησαν καὶ τὸ γραμματίον παρεδόθη τῷ ταχυδρόμῳ μετὰ πολλῶν συστάσεων νὰ το κομίσῃ τάχιστα ὁ ταχυδρόμος ἐπτέρνισε τὸν ἵππον καὶ ἀνεχώρησε καλπάζων.

Ἡ βεβαιότης ὅτι θὰ κατέφθανεν ἄνευ ἀναβολῆς βοήθεια εἰς τὴν ἀσθενῆ, ἀνεκούφισεν ὅπως τὸν Ὀλιβερ, ὅστις ἐξῆλθε τότε τοῦ πανδοχείου· ἀλλὰ μόλις ἔμελλε νὰ διαβῇ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς καὶ συνεκρούσθῃ καθ' ὑψηλοῦ τινὸς ἀνδρὸς, δι' εὐθέως μανθῶν περιτετυλιγμένου, εἰσερχομένου δὲ κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμήν εἰς τὸ πανδοχεῖον.

«**A!** εἶπεν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἰδὼν ἀτενῶς τὸν Ὀλιβερ καὶ ὀπισθοχωρήσας ἀποτόμως· τί εἶναι αὐτό;

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, σέρ, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ. Ἐβιαζόμεν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ σπίτι καὶ δέν σὰς εἶδα ὅτι ἤρχεσθε.

— Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! εἶπεν ἐκεῖνος ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἐξακοντίσας κατὰ τοῦ Ὀλιβερ βλέμμα ἀπαίσιον. Ποῶς θὰ το ἐπίστεις· καὶ στάκτῃ ἂν τον ἔκανε, θὰ ἦτο καλὸς νὰ σου ἀναστηθῇ καὶ νὰ εὐρεθῇ μέσ' ἔς τὸν δρόμον σου!

— Λυπούμαι πολὺ, σέρ, ἐτραύλισεν ὁ Ὀλιβερ, ὃν τὸ ἀγριὸν τοῦ ξένου βλέμμα κατετρόμαξε· ἐλπίζω πῶς δέν σὰς ἐκτύπησα!

— Κακὸς περιδρόμος! ὑπετονθόρυσεν ἐκεῖνος, τρίζων τοὺς ὀδόντας, ἐν μεγίστῃ ἐξάψει· ἔάν εἶχα μόνον τὸ θάρρος νὰ ἔλεγα μίαν λέξιν, θὰ τον ξεφορτονόμην καὶ ἀπόψε ἀκόμη. Πανοῦκλα νὰ σε κόψῃ καὶ νὰ σε θερίσῃ, βρωμὸσκυλο! Τί θέλεις ἐδῶ, βρέ;»

Καὶ ἀνύψωσεν ἀπειλητικῶς τὴν πυγμὴν, ἔτριξε τοὺς ὀδόντας καὶ προεχώρησε κατὰ τοῦ Ὀλιβερ, καθ' οὗ ἐφαίνετο σκοπὸν ἔχων νὰ κατενέγκῃ σφοδρὸν κτύπημα, ἀλλ' ἔπεσε βαρὺς χαμαὶ, σπαίρων καὶ ἀφρίζων ἐκ λύσσης. Ὁ Ὀλιβερ ἐθεώρησε πρὸς στιγμήν τοὺς φρικώδεις σπασμοὺς τοῦ παράφρονος ἐκείνου (διότι ὡς τοιοῦτον ἐξέλασεν αὐτὸν) καὶ ἔσπευσεν εἰς τὸ πανδοχεῖον, ὅπως καλέσῃ εἰς βοήθειαν. Ὅτε δὲ εἶδεν ὅτι εἰσεκόμισαν αὐτὸν εἰς τὸ πανδοχεῖον, ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, τρέχων πάσῃ δυνάμει, ὅπως ἀνακτήσεται τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον, καὶ ἀναλογιζόμενος μετ' ἐκπλήξεως καὶ φόβου τινὸς

μετεχούσης τὴν ἀλλόκοτον μορφήν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου.

Τὸ περιστατικὸν ὅμως τοῦτο δὲν ἀπησχόλησεν ἐπὶ μακρὸν τὸν λογισμὸν του. Ὅτε ἐφθασεν εἰς τὴν ἀγροικίαν, τὴν διανοίαν του ἀπερρόφησε καθ' ὀλοκληρίαν ἄλλο ἀντικείμενον, καὶ πᾶσα περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀφορῶντων σκέψις ἐξηφανίσθη.

Ἡ κατάστασις τῆς Ρόζας Μαιυλάη ἐχειροτέρευσε ταχέως, καὶ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου εἶχε παρακληρήματα. Εἰς ἱατρὸς τοῦ χωρίου ἔμενε διαρκῶς πλησίον αὐτῆς. Ἐξετάσας καλῶς τὴν πάσχουσαν, ἔλαθε τὴν κυρίαν Μαιυλάη κατὰ μέρος καὶ εἶπεν αὐτῇ ὅτι ἡ ἀσθένεια ἦτο σοβαροτάτη, καὶ ἡ θεραπεία της ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς θαῦμα.

Ποσάκις, κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, δὲν ἠγέρθη ὁ Ὀλιβερ, καὶ δὲν μετέβη ἀκροποδητὶ βαδίζων μέχρι τῆς κλίμακος, ὅπως ἀκροασθῇ τί συνέβαινεν ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς ἀσθενοῦς! Πολλάκις δὲ, ἀκούων αἴφνης κρότον βημάτων, ἔτρεμεν ὄλος καὶ ψυχρὸς ἰδρὼς περιέβρεχεν αὐτὸν, φοβούμενον μὴ ἐπῆλθε φρικώδης συμφορὰ, ἣν οὐδὲ νᾶναλογισθῇ εἶχε τὴν δύναμιν. Ἡ θερμότης δὲ ἀπασῶν τῶν δεήσεων, ὅσας μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐποίησεν, οὐδὲ νὰ παραβληθῇ ἠδύνατο πρὸς τὰς ἱκετηρίους εὐχὰς ἃς ἀπηθύονε τότε εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπὲρ ζωῆς καὶ υγείας τῆς προσφιλοῦς νεάνιδος, διατρεχούσης τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Ἡ ἀγωνία, ἡ σκληρὰ καὶ φρικώδης ἀγωνία, ἣν αἰσθανόμεθα, ὅταν ἀκίνητοι παρὰ τὴν κλίνην τρυφερῶς ἀγαπωμένου ὄντος βλέπομεν τὴν ζωὴν αὐτοῦ κινδυνεύουσαν καὶ πλησιάζουσαν νὰ σβεσθῇ· ἡ βαρύνουσα τότε τὸν ἡμέτερον νοῦν ἀπόγνωσις, ἐξ ἧς ἡ μὲν καρδιά πάλλεται σφοδρῶς, ἡ δ' ἀναπνοὴ διακόπτεται· αἱ φοβερὰ εἰκόνας, ἃς ἀναπαρίστησιν ἡ ἡμετέρα φαντασία, ὁ πυρετώδης πόθος τοῦ νὰ ποιήσωμεν ἅτι τι πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ ἀσθενοῦς, πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου, καθ' οὗ ἀνίσχυροὶ ἀποβαίνουσιν αἱ ἡμέτεραι προσπάθειαι· ἡ βῆσις καὶ θλιβερὰ ἀθυμία, ἣν διεγείρει ἐν ἡμῖν ἡ συνείδησις τῆς ἡμετέρας ἀδυναμίας·—εἰσὶ φρικώδεις καὶ οὐδεμία βᾶσανος δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτάς, οὐδεμία δὲ σκέψις καὶ οὐδεμία παραμυθία ἰσχύουσι νὰ μετριάσωσιν αὐτάς ἐν ταῖς στιγμαῖς ἐκείναις τῆς πυρετώδους ἀγωνίας καὶ τῆς ἀπογνώσεως!

Ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα καὶ σύμπασα ἡ ἀγροικία ἦτο κατηφῆς καὶ σιωπηλῆ· ὠμίλου μόνον σιγανῇ τῇ φωνῇ, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπεφαίνοντο εἰς τὴν θύραν πρόσωπα, ὧν ἡ φυσιογνωμία ἐνέφαινε ἀνησυχίαν καὶ φόβον, γυναικὸς δὲ καὶ παιδία ἀπεμακρύνοντο κλαίοντα. Καθ' ὅλην τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἡμέραν καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὁ Ὀλιβερ περιεπάτει βρα-

δέως ἐν τῷ κήπῳ, ἀνυψῶν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μέρος τοῦ κοιτῶνος τῆς ἀσθενοῦς, καὶ φρίσσει ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ καὶ μόνῃ τοῦ νὰ ἴδῃ σθενύνμενον τὸ φωτίζον τὸ παράθυρον φῶς, ὅπερ θὰ ἦτο σημεῖον θανάτου. Ἡ νύξ ἦτο βαθεῖα, ὅτε ἀφίκετο ὁ κύριος Λόσμπερν. «Εἶναι σκληρὸν, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ἰατρός· τόσω νέα, τόσω ἀξιαγάπητος. . . ἀλλ' ἐλάχισται δυστυχῶς ἀπολείπονται ἐλπίδες.»

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον λαμπρὸς ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, τασούτω λαμπρὸς, ὡς εἰμὴ ἐφώτιζε δυστυχίας μηδὲ ὀδύνας· καὶ ἐν ᾧ περὶ αὐτὴν ἡ γλῶσσά, τὰ ἄνθη, τὰ πάντα ἀπέπνεον ζωὴν, ὑγίαν, χαρὰν, ἡ καλὴ νεᾶνις ἔφθινε γοργῶς. Ὁ Ὀλιβερ μετέβη βραδεῖ τῷ βήματι εἰς τὸ παλαιὸν κοιμητήριον, ἐκάθησεν ἐφ' ἐνὸς χλοεροῦ ὄχθου, καὶ ἔκλαυσεν δι' αὐτὴν ἐν σιγῇ, ἐν τῷ μόνῳ ἐκείνῳ τόπῳ.

Ἡ φύσις ἦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὠραία καὶ οἱ πλείοντες εἰς τὸ ἡλικιὸν φῶς ἀγροὶ κατέθειλον τὴν ὄρασιν· τὰ πτηνὰ ἐκελάδου φαιδρῶς καὶ ἀρμονικώτατα, καὶ ἵπαντο περιχαρῆ ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον. Πανταχοῦ τέλος τὰ πάντα προεκάλου σκέψεις χαρμωσύνους, καὶ ὅτε τὸ παιδίον ἔστρεψε περὶ αὐτὸ τοὺς ἐρυθροὺς ἐκ τῶν δακρῶν ὀφθαλμοὺς του καὶ εἶδε, τῷ ἐπὶ ἦλθεν δρμεμφύτως ἡ σκέψις ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς διὰ θάνατον, ὅτι ἡ Ῥόζα δὲν θάπτεθησε βεβαίως, ἀφ' οὗ τὰ πάντα ἐν τῇ φύσει ἦσαν ἰλαρὰ καὶ εὐφρόσυνα· ὅτι ὁ τάφος ἤρμωζεν εἰς τοὺς παγετοὺς τοῦ χειμῶνος καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ῥώματα τοῦ θέρους. Παρὰ μικρὸν δ' ἐσκέπτετο ὅτι τὸ σάβανον μόνον γέροντας περιέβαλλε, καὶ ὅτι αἱ πένθιμοι αὐτοῦ πτυχὰ οὐδέποτε ἐκάλυπτον τὸ ἀκμαῖον καὶ εὐχαρι κάλλος.

Ὁ ἦχος τοῦ κώδωνος τῆς ἐκκλησίας διέκοψε θλιβερῶς τοὺς ἀφελεῖς αὐτοῦ διαλογισμοὺς. Καὶ ὁ πένθιμος καὶ βαρὺς τοῦ κώδωνος ἦχος ἀνήγγελε κηδεῖαν. Εἰσῆλθον δ' εἰς τὸ κοιμητήριον χωρικοὶ τινες συνοδεύοντες τὸ φέρετρον, καὶ φέροντες λευκὰς ταινίας, διότι ὁ νεκρὸς ἦν κόρης· ἀπεκαλύφθησαν ἅπαντες πλησίον λάκκου τινὸς καὶ μεταξὺ τῶν θρηνοῦντων ὑπῆρχε καὶ ἡ μήτηρ. . . μήτηρ ἀπορφανισθεῖσα τοῦ τέκνου τῆς! Καὶ ὅμως ὁ ἥλιος ἐξηκολούθει ἔτι φωτίζων λαμπρῶς, καὶ τὰ πτηνὰ φαιδρῶς κελαδούντα.

Ὁ Ὀλιβερ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἀναλογιζόμενος ὅποσα ἀγαθὰ ἐπεδαψίλευσεν αὐτῷ ἡ ἀσθενὴς νεᾶνις, καὶ δεόμενος νὰ μὴ στερηθῇ τῆς εὐκαιρίας ἵνα δεῖξῃ αὐτῇ πολλάκις τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του. Οὐδένα λόγον εἶχε νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς ἀμελήσαντα περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς ταύτην καθηκόντων, διότι πάντοτε διετέλεσεν ἀφοσιωμένος αὐτῇ, καὶ προθυμότητος εἰς τὴν πλήρωσιν πάσης αὐτῆς ἐπιθυμίας· καὶ ὅμως ἐνεύμετο τόσας καὶ τόσας περιστάσεις, καθ' ἃς ἐφαντάζετο ὅτι ἠδύνατο νὰ

δείξῃ πλείονα ζῆλον καὶ προθυμίαν, καὶ ἐλυπεῖτο πολὺ διότι δὲν το ἔκαμεν. Ὁφείλομεν νὰ προσέχωμεν πάντοτε εἰς τὴν διαγωγὴν μας πρὸς ἐκείνους, μεθ' ὧν ἐσμὲν συνδεδεμένοι ἐν τῷ βίῳ, διότι ἕκαστος νεκρὸς ὑπομιμνήσκει τοῖς ἐπιζῶσιν ὅτι παρέλιπον τόσω πολλὰ τῶν πρὸς αὐτὸν καθηκόντων καὶ ἐξετέλεσαν τόσον ὀλίγα, ὅτι πολλὰ ἐλησμόνησαν, πολλὰ ἠμέλησαν, τοιαῦται δ' ἀναμνήσεις εἰσὶ πικρόταται. Ἡ ἀνωφελὴς καὶ ἀνεπανόρθωτος τύψις τοῦ συνειδότητος εἶναι ἀλγενοτάτη· καὶ πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῆς, ἃς ποιῶμεν τὸ ἀγαθὸν ἐν καιρῷ πάντοτε.

Ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ κυρία Μαιυλά ἐκάθητο εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν. Ἰδὼν ταύτην ὁ Ὀλιβερ ἐρρίγησε, διότι ἡ προσβυτις οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐγκατέλιπε τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀνεψιάς τῆς, καὶ μετὰ τρόμου ἠρώτησεν ἂν ἐπῆλθε μεταβολὴ τις εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀσθενοῦς. Ἐμαθε δὲ ὅτι ἡ Ῥόζα ἔπεσεν εἰς βαθύτατον ὕπνον, καὶ μετὰ τὴν ἐξέγερσιν αὐτῆς θὰ κατεφαίνετο ἂν ἔμελλε ἡ νάναρρῶση καὶ νὰ ζήτη, ἢ νὰποχαρεῖσθαι αὐτοὺς τὸ τελευταῖον καὶ νὰποθάνῃ.

Ὁ Ὀλιβερ ἐκάθησεν ἐν σιγῇ, καὶ τὸν ἐλάχιστον ἀκροώμενος κρότον ἐπὶ πολλὰς ὥρας· παρετήθη τὸ γεῦμα, ἀλλ' οὔτε ἡ κυρία Μαιυλά, οὔτε ἐκεῖνος ἦσαντο αὐτοῦ. Δι' ἀφηρημένου βλέμματος δεικνύοντος ὅτι ἀλλαχόσε ἐπλανῶντο οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν, παρηκολούθουν τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου κλίνοντος πρὸς τὴν δύσιν αὐτοῦ καὶ διαχέοντος τὰ ζωηρὰ ἐκεῖνα χρώματα, ἅτινα προαγγέλλουσι πάντοτε τὴν δύσιν του. Μετὰ μικρὸν ἤκουσαν κρότον βημάτων, καὶ ὡς ἐξ ἐμφύτου ὄρμης ἔτρεξαν ἀμφότεροι εἰς τὴν θύραν, ὅτε ὁ κύριος Λόσμπερν εἰσῆλθε.

«Τί εἰδῆσεις; ἠρώτησεν ἡ προσβυτις. Λέγετε γρήγορα! Δὲν ἠμπορῶ νὰ ζήσω ἐν τοιαύτῃ ἀγωνίᾳ. Τὸ πᾶν προτιμῶ, ἐκτὸς τῆς ἀβεβαιοτήτος ταύτης· ὦ, ὀμιλήσατέ μοι καθαρὰ, σὰς ἐξορκίζω!»

— Καθησυχάσατε, εἶπεν ὁ ἰατρός, στηρίξας αὐτὴν εἰς τοὺς βραχιόνάς του· καταπραῦνθητε, ἀγαπητὴ κυρία, σὰς παρακαλῶ.

— Ἀφετέ με νὰ τρέξω ἐκεῖ! εἶπεν ἡ κυρία Μαιυλά διὰ φωνῆς πνιγρᾶς· ἀγαπητὴ μου κόρη! ἀπέθανεν! ἐχάθη!

— Ὅχι! ἔσπευτε νὰ εἴπη ζωηρῶς ὁ ἰατρός· ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνός· θὰ ζήσῃ αὐτὴ, ἵνα ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη μᾶς καθιστᾷ εὐδαίμονας.»

Ἡ κυρία Μαιυλά ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα καὶ προσεπάθησε νὰ συνάψῃ τὰς χεῖρας· ἀλλ' ἡ ῥώμη τῆς ψυχῆς, ἡ ἐπὶ τοσοῦτον γρόνον συγκαταθήσασα αὐτὴν, ἀνῆλθεν εἰς οὐρανοὺς μετὰ τῆς πρώτης εὐχαριστηρίου δεήσεως, καὶ ἔπεσε λιπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ σπεύσαντος πρὸς βοήθειαν αὐτῆς ἰατροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'

Προεισαγωγικαὶ λεπτομέρειαι περί τινος νεο-
ρίου, καὶ νέου συμβεβηκός τοῦ Ὀλιβερ.

Ἡ εὐτυχία ἦν ὑπέρμετρος καὶ δυσφόρητος. Ὁ Ὀλιβερ ἔμεινεν ἐνεδός, ἀναυδος, ἐπὶ τῷ ἀκούσ-
ματι τοῦ ἀπροσδοκίτου ἀγγέλου· οὕτε λέ-
ξιν νὰ διακθρῶσῃ ἡδύνατο, οὕτε δάκρυα νὰ
χύσῃ· μόλις ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοῇ τὰ
περὶ αὐτόν· περιεπάτησεν ἐπὶ πολὺ, ἀναπνέων
τὸν καθαρὸν τῆς ἐσπέρας ἀέρα. Τέλος κατώρ-
θωσε νὰνακουφισθῇ διὰ χειμάρρου δακρύων, νὰ
σκεφθῇ καλῶς τὴν ἐπεληθούσαν εὐτυχῆ μεταβο-
λὴν καὶ νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἀπηλλάγη τοῦ λοιποῦ
τῆς ἀφορήτου ἀγωνίας, ἧς τὸ βάρυς κατεπίεζε
τὴν καρδίαν του.

Εἶχε νυκτώσει σχεδὸν, ὅτε ἐπανήρχετο εἰς
τὴν οἰκίαν κατὰφορτος ἀνθέων, ἅτινα εἶχε μετὰ
ἰδιαζούσης ἐπιμελείας δρέψει, ὅπως κοσμήσῃ τὸν
κοιτώνα τῆς ἀσθενοῦς. Ἐν ᾧ ἐβάδιζε κούφῳ τῷ
ποδὶ, ἤκουσεν ὀπισθεν αὐτοῦ κρότον ἀμάξης ἐρ-
χομένης μετὰ ταχύτητος· ἐστράφη καὶ εἶδε μίαν
ταχυδρομικὴν ἄμαξαν, ἧς οἱ ἵπποι ἔτρεχον ἀπὸ
ρυτῆρος· ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁδὸς ἦτο στενὴ, ὁ Ὀλι-
βερ παρεμέρισεν εἰς τινα θύραν τοῦ κήπου, ὅ-
πως διέλθῃ.

Καίτοι ὅμως τάχιστα διήλθε πρὸ αὐτοῦ ἡ τα-
χυδρομικὴ ἄμαξα, ὁ Ὀλιβερ διέκρινεν ἀνθρωπίν
τινα, βαμβακῆρον φέροντα σκοῦφον, οὗ ἡ μορφή
δὲν ἦτο παντάπασιν ἀγνωστος αὐτῷ, ἀλλ' ὅν
δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰναγωνίρῃ. Μετὰ μίαν σιγ-
μὴν ὁ βαμβακῆρὸς σκοῦφος προέκυψεν ἐκ τῆς
θυρίδος τῆς ἀμάξης, καὶ φωνὴ στέντορος διέ-
ταξε τὸν ἡνίοχον νὰ σταθῇ, ὅπερ οὗτος ἐποίη-
σεν ὅτε κατώρθωσε νὰ κρατήσῃ τοὺς ἵππους,
καὶ ἡ αὐτὴ φωνὴ προσεκάλεσε τὸν Ὀλιβερ ὀ-
νομαστί.

«Ἐδῶ! Ὀλιβερ, τί κάμνει; ἡ μὲς Ῥόζα...
Ὀλιβερ.

— Σεῖς εἴσθε, Τζάιλς;» ἀνεφώνησεν ὁ Ὀλι-
βερ, τρέξας ἵνα φθάσῃ τὴν ἄμαξαν.

Ὁ Τζάιλς προσέββαλεν αὐτῆς τὸν βαμβακῆ-
ρον σκοῦφόν του καὶ ἠτοιμάζετο νὰποκριθῇ, ὅτε
νεανίας τις καθήμενος εἰς τὴν ἑτέραν γωνίαν τῆς
ἀμάξης, ἐστυρε αὐτὸν ἀποτόμως ἐκ τῶν ὀπισθεν
καὶ ἠρώτησε μετὰ βίας πῶς εἶχεν ἡ ἀσθενής.

«Ἐνὶ λόγῳ, εἶπε, καλλίτερα ἢ χειρότερα;

— Καλλίτερα... πολὺ καλλίτερα, ἔσπευσε
νὰποκριθῇ ὁ Ὀλιβερ.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ νέος. Εἴ-
σθε βέβαιος περὶ τούτου;

— Βεβαίωτατος, σὲρ, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ.
Πρὸ ὀλίγων μόλις ὥρων ἐκαλλιτέρευσε, καὶ ὁ κύ-
ριος Λόσμπερν διαβεβαίωσεν ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον
κίνδυνος.»

Ὁ νέος δὲν εἶπεν ἄλλην λέξιν, ἀλλ' ἀνοίξας
τὴν θυρίδα, ἐπήδησεν ἐλαφρῶς κατὰ γῆς, καὶ

λαβὼν τὸν Ὀλιβερ ἐκ τοῦ βραχίονος, ἔφερεν αὐ-
τὸν πλησίον του.

«Εἶσαι καθ' ὀλοκληρίαν βέβαιος; Μὴ τυχὸν
ἀπατάσαι, μικρὲ μου; ἠρώτησε διὰ φωνῆς ὑπο-
τρεμούσης. Μὴ μὲ πλανᾷς μὲ ἐλπίδας ἀπατηλάς
καὶ ἀπραγματοποιήτους.

— Δι' ὅλον τὸν κόσμον δὲν θὰ ἔκαμνα τοιοῦ-
τόν τι, σὲρ, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ. Ἥμπορεῖτε
νὰ δώσητε πίστιν εἰς τοὺς λόγους μου. Ὁ κύριος
Λόσμπερν εἶπε κατὰ λέξιν, ὅτι θὰ ζήσῃ αὕτη
ἵνα ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη μᾶς καθιστᾷ εὐτυ-
χεῖς. Τὸ ἤκουσα ὁ ἴδιος.»

Καὶ δάκρυα ἔτρεχον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ
Ὀλιβερ, ἀναμιμνησκομένου τῆς τσοσάτην χα-
ρὰν προξενησάσης σκηνῆς ἐκείνης. Ὁ νέος ἀπέ-
στρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τινας σιγ-
μὰς σιωπῶν.

Πολλάκις ἐφάνη εἰς τὸν Ὀλιβερ, ὅτι ἤκουσε
τὸν νέον ὀλολύζοντα, ἀλλ' ἐφοβήθη μήπως τὸν
ἐνοχλήσῃ (διότι κατενόει κάλλιστα τί ἠσθάνετο
ἐκεῖνος), καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ προσθέσῃ τι, ἀλλ'
ἐσιώπα, προσποιούμενος ὅτι ἀσχολεῖται μὲ τὴν
ἀνθοδέσμην του.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κύριος Τζάιλς, πάντοτε μὲ
τὸν βαμβακῆρον σκοῦφον ἐπὶ κεφαλῆς, ἐκάθητο
ἐπὶ τῆς βαθμίδος τῆς ἀμάξης, στηρίζων τοὺς
ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων, σπογγίζων τὰ δά-
κρυά του διὰ μεγάλου κυανοῦ μανδηλίου. Ἡ
συγκίνησις τοῦ ἀγαθοῦ ἐκεῖνου θεράποντος δὲν
ἦτο προσπεποιημένη, ὡς ἐνέφανιν οἱ ἐρυθροὶ αὐ-
τοῦ ὀφθαλμοὶ ὅτε ἐκύτταξε τὸν νέον, στραφέντα
ἵνα ὁμιλήσῃ αὐτῷ.

«Νομίζω, Τζάιλς, ὅτι καλλίτερον εἶναι νὰ
μείνετε εἰς τὴν ἄμαξαν μέχρι τῆς οἰκίας τῆς
μητρὸς μου, εἶπεν ἐγὼ προτιμῶ νὰ κάμω μερικὰ
βήματα, ὅπως συνέλθω προτοῦ νὰ τὴν ἴδω. Νὰ
εἰπῆτε πῶς ἔφθασα.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, κύριε Ἐρρίκε, εἶ-
πεν ὁ Τζάιλς τινάσσων διὰ τοῦ κυανοῦ μαν-
δηλίου τὴν κόνιν τῶν ἐνδυμάτων του· ἐὰν συγ-
κατενούατε νὰ ἐπιφορτίσητε τὸν ἄμαξαν μὲ τὴν
παραγγελίαν ταύτην θὰ με ὑποχρεώσητε τὰ
μέγιστα. Δὲν εἶναι πρέπον αἰ ὑπηρετήρια νὰ με
ἰδῶσιν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Δὲν θὰ δύνα-
μαι πλέον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐξασκῶ κάμμειαν ἐξου-
σίαν ἐπ' αὐτῶν.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Ἐρρίκος Μαυιλάη, μει-
διῶν. Κάμετε ὅπως ἀγαπᾶτε. Εἰπέτε εἰς αὐτὸν
νὰ ὑπάγῃ ἔμπροσ, ἐὰν θέλετε νὰ ἔλθῃτε πεζῶς
μαζὶ μας. Μόνον κάμετέ μου τὴν χάριν νὰ ἐκ-
βάλετε αὐτὸν τὸν σκοῦφον, διότι ἄλλως δυνα-
τὸν νὰ μας ἐκλάβωσιν ὡς συνοδίαν μετμηριε-
σμένων.»

Ὁ κύριος Τζάιλς μετὰ τρόμου ἀνελογίσθη ὁ-
πόσον ἀλλόκοτος ἦτο ἡ ἐνδυμασία του, ἀφείλε
τὸν σκοῦφον καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν εἰς τὸ θυλάκιόν
του· εἶτα ἐφόρεσεν ἕνα πῖλον, ὃν ἔλασθεν ἐκ τῆς

ἀμάξης, μεθ' ὃ ὁ ἀμαξηλάτης ἐμάστισε τοὺς ἵππους, ὁ δὲ Τζάιλς, ὁ κύριος Μαυιλάνη καὶ ὁ Όλιβερ ἠκολούθησαν πεζῇ καὶ ἐν ἡσυχίᾳ.

Ἐν ᾧ περιεπάτουσαν ὁ Όλιβερ παρεθέρη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν περιέρχων τὸν νεοελθόντα. Ἐφαίνετο οὗτος εἰκοσιπενταέτης τὴν ἡλικίαν, καὶ ἦτο ἀναστήματος μετρίου. Ἡ φυσιογνωμία του ἦτο εὐειδής καὶ ἐμαρτύρει τὴν εἰλικρινεῖαν τοῦ χαρακτήρος του, τὸ δὲ παράστημα αὐτοῦ ἦν εὐγενὲς καὶ ἐλκυστικόν. Παρὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἡλικίας, τοσαύτην καταπληκτικὴν ὁμοιότητα εἶχε πρὸς τὴν πρεσβυτέρα, ὥστε οὐδόλως ὁ Όλιβερ θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ ἀγνωρίσῃ τὴν συγγενεῖαν αὐτῶν, καὶ ἂν ὁ νέος δὲν ἐκάλει αὐτὴν προηγουμένως μητέρα του.

Ἡ κυρία Μαυιλάνη περιέμενε μετ' ἀνυπομονησίας νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν της, ἡ δὲ συνάντησις αὐτῶν συνεκίνησε τὰ μέγιστα ἀμφοτέρους.

«Ὁ μῆτέρ μου! εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ νέος. Διατί νὰ μὴ με εἰδοποιήσατε ταχύτερον;

— Σοὶ ἔγραψα, ἀπεκρίνατο ἡ κυρία Μαυιλάνη ἀλλὰ μετὰ ὀρμηωτέραν σκέψιν, ἀπεφάσισα νὰ μὴ στείλω τὴν ἐπιστολὴν προτοῦ ἀκούσω τὴν γνώμην τοῦ κυρίου Λόσμπερον περὶ τῆς ἀσθενούς.

— Ἀλλὰ διατί, εἶπεν ὁ νέος, διατί νὰ με ἐκθέσητε εἰς τοσοῦτῳ σκληρὰν δοκιμασίαν. Ἐὰν ἡ Ῥόζα... δὲν δύναμαι νὰ τελειώσω τὴν φράσιν. Ἐὰν ἡ ἀσθένεια ἐλάμβανεν ἄλλην τροπὴν, θὰ συνεχωρεῖτε ποτὲ τὸν ἑαυτὸν σας διὰ τὴν ἀργοπορίαν ταύτην, καὶ ἐγὼ πῶς ἠδύναμην νὰ πολαύσω πλέον στιγμὴν ἡσυχίας;

— Ἐὰν τοιαύτη δυστυχία συνέβαινεν, Ἐρρίκε, εἶπεν ἡ κυρία Μαυιλάνη, πιστεύω ὅτι ἡ ἡσυχία σου μεγάλως ἴσως θὰ ἐταράσσετο, καὶ ὅτι ἡ διαφορὰ μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν εἰς τὴν ἔλευσίν σου εἰς οὐδὲν θὰ συνετέλει.

— Διατί νὰ λέγετε ἴσως, μῆτέρ μου; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ νέος· εἰξεύρετε κάλλιστα, ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀληθές, καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲ θὰ ἐγνώριζον τί σημαίνει εὐτυχία, ἂν μὴ ἐπληττε τοιαύτη συμφορὰ. Τὸ εἰξεύρετε, μῆτέρ μου· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνοῦντε τοῦτο.

— Εἰξεύρω ὅτι εἶναι ἀνταξία τῆς διακαεσέρας καὶ ἀγνοτέρας ἀγάπης, ἣν δύναται νὰ παράσχῃ καρδίᾳ ἀνδρός, εἶπεν ἡ κυρία Μαυιλάνη. Εἰξεύρω ὅτι ἡ πλήρης στοργῆς καὶ ἀφοσιώσεως καρδίᾳ αὐτῆς, ἀπαιτεῖ εἰς ἀντάλλαγμα στοργὴν ἐκτακτον, στοργὴν βαθεῖαν καὶ διαρκῆ. Ἐὰν δὲν εἶχον τὴν πεποίθησιν ταύτην, ἐὰν ἐπὶ πλέον δὲν εἰξευρον ὅτι ἡ ἀστάθεια ἐκείνου, ὃν ἤθελε τυχερὸν ἀγαπήσει, θὰ συνέτριβε τὴν καρδίαν της, δὲν θὰ ἐθεώρουν πλέον τοσοῦτον δυσχερῆ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός μου, καὶ δὲν θὰ ὑφίστατο πλέον τοιοῦτον ἀγῶνα ἡ ψυχὴ μου, διότι ἀκολουθῶ τὴν ὁδὸν, ἣν νομίζω ὅτι ἐπιβάλλει τὸ καθήκον· καὶ ἡ τιμὴ.

— Μὲ κρίνετε κακῶς, μῆτέρ μου, εἶπεν ὁ Ἐρρίκος. Μὲ θεωρεῖτε παιδάριον, μὴ ἔχοντα συνειδήσιν ἑαυτοῦ, καὶ ἀπατῶμενον περὶ τῶν ἐνδομύχων καὶ ἀρίστων αἰσθημάτων μου;

— Πιστεύω, ἀγαπητόν μοι τέκνον, ἀπεκρίνατο ἡ κυρία Μαυιλάνη, ἐπιθεῖσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ὅτι ἡ νεότης αἰσθάνεται πολλάκις εὐγενεῖς ἀλλ' οὐχὶ διαρκεῖς ὀρμὰς, καὶ δὲν βλέπει τις σπανίως νέους, ὧν ἡ ζέσις σθένεται εὐθὺς ὡς πληρωθῆ ὁ πόθος αὐτῶν. Καὶ πρὸ πάντων πιστεύω, προσέθηκεν ἀτενίσασα τὸν υἱὸν της, ὅτι ἂν νέος φύσεως ἐνθουσιώδους, φλογεράς καὶ φιλοδόξου, νυμφευθῆ γυναῖκα, ἥς τὸ ὄνομα φέρει κηλῖδα, οὐχὶ ἐκ σφάλματος αὐτῆς τῆς γυναικὸς, ἀλλ' ὅμως κηλῖδα δι' ἣν οἱ χυδαῖοι θεωροῦσι καὶ τὰ τέκνα συνυπεύθυνα τῷ πατρὶ, καὶ δι' ἣν θὰ ψέγωσιν αὐτὴν τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσω ἐγκριτοτέρα καταλάβῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, πρὸς κορσεμόν τοῦ φθόνου τῶν διὰ λοιδορῶν σαρκασμῶν, πιστεύω ὅτι δυνατὸν νὰ συμβῆ ὁ νέος ἐκεῖνος, ὅσον ἀγαθὸς καὶ γενναῖος καὶ ἂν ἦ φύσει, νὰ μετανοήσῃ διὰ τοὺς δεσμοὺς οὓς συνῆψεν ἐν τῇ νεορᾷ αὐτοῦ ἡλικίᾳ, καὶ ἡ σύζυγός του νὰ θλίβηται, νὰ τήκηται, κατανοοῦσα ὅτι ἐκεῖνος μετενόησε.

— Μῆτέρ μου, ἀπεκρίνατο ὁ νέος μετ' ἀνυπομονησίας, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος θὰ ἦτο ἀγορικός ἐγωιστής, ἀνάξιος νὰ καλῆται ἀνὴρ, καὶ ἀνάξιος πρὸ πάντων τῆς γυναικὸς περὶ ἧς ὀμιλεῖτε.

— Σκέπτεσαι τοιοῦτοτρόπως τώρα, Ἐρρίκε, ἀπεκρίνατο ἡ μητέρα.

— Καὶ θὰ σκέπτομαι τοιοῦτοτρόπως πάντοτε. Αἱ βάσανοι, ἃς ὑπέστην κατὰ τὰς τελευταίας δύο ἡμέρας μοὶ ἀποσπῶσι τὴν εἰλικρινῆ ὁμολογίαν πάθους, τὸ ὁποῖον, εἰξεύρετε καλῶς, δὲν χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς χθὲς, οὐδ' εἶναι κοῦφον καὶ παιδαριῶδες! Ἡ Ῥόζα, ἡ ἀγνὴ αὐτῆ καὶ θελκτικωτάτη κόρη, κυριεύει τοσοῦτον τὴν καρδίαν μου, ὅσον οὐδέποτε γυνὴ ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν ἀνδρός. Αὕτη εἶναι τὸ κέντρον καὶ ὁ σκοπὸς πάσης μου σκέψεως, παντὸς σχεδίου, πάσης ἐλπίδος μου. Ἄν ἐναντιωθῆτε εἰς τὸν ἔρωτά μου, θὰ με καταστήσετε διὰ παντὸς δυστυχῆ... Μεταβάλετε τὴν περὶ ἐμοῦ γνώμην σας, ἀγαπητῆ μῆτερ, μὴ παραγνοῶντες τὰ ἐνθερμότατα τοῦ υἱοῦ σας αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης προσοχῆς ἀξιοῖτε.

— Ἐρρίκε, εἶπεν ἡ κυρία Μαυιλάνη, ἐπειδὴ ἴσα ἴσα εἰξεύρω τὴν ἀξίαν εὐαίσθητων καὶ φιλοστόργων καρδιῶν, ἐπεθύμουν νὰ τὰς προφυλάξω ἀπὸ πάσης προσβολῆς· ἀλλ' ἄρκετὰ εἶπομεν νομίζω περὶ τοῦ θέματος τούτου νῦν.

— Ἄς ἀνατεθῆ λοιπὸν εἰς τὴν Ῥόζαν νὰ ποφασίσῃ περὶ πάντων, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Ἐρρίκος. Δὲν πιστεύω ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἐμμένετε ἐν τῇ ἰδέᾳ σας, ὥστε νὰ μοὶ παρεμβάλητε προσκόμματα καὶ παρ' αὐτῆ.

— 'Οχι, εἶπεν ἡ κυρία Μαιυλάη· ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ σκεφθῆς προηγουμένως ὠρίμως.

— 'Εσκέφθην λίαν ὠρίμως, ἀπεκρίνατο ἐκεῖνος μετὰ ζωηρότητος. Πολλὰ ἤδη ἔτη, μῆτέρ μου, τὸ αὐτὸ μόνον κάμνω, ἀφ' ὅτου ἤλθον εἰς θέσιν νὰ σκέπτομαι σπουδαίως. Τὰ αἰσθημάτά μου εἰσι σταθερὰ καὶ ἀκλόνητα, καὶ τοιαῦτα ἔσονται πάντοτε. Διὰ τί νὰ βρῶ δύνω τὴν δημολογίαν αὐτῶν δι' ἀναβολῶν ἀσκόπων; Οὐχί! πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἀνίγκη ἡ 'Ρόζα νὰ με ἀκούσῃ.

— Θά σε ἀκούσῃ, εἶπεν ἡ κυρία Μαιυλάη.

— 'Εκ τοῦ τόνου μὲ τὸν ὁποῖον λέγετε τοῦτο, μῆτέρ μου, δύναμαι νὰ εἰκάσω ὅτι θά με ἀκούσῃ μὲ πολλὴν ψυχρότητα, εἶπεν ὁ νέος ἀνησυχῶς.

— Ψυχρῶς ὄχι, ὑπολαβοῦσα εἶπεν ἡ πρεσβυτίς· τοῦναντίον μάλιστα.

— Πῶς! ἀνεφώνησεν ὁ νέος· μήπως ἔχει συμπάθειαν πρὸς ἄλλον τινά;

— Βεβαίως ὄχι, εἶπεν ἡ μήτηρ· διότι, ἐκτὸς ἂν μεγάλως ἀπατῶμαι, εἶναι πλήρης ἀγάπης πρὸς σέ. ἤθελον νὰ εἶπω τοῦτο, ἐξηκολούθησε λέγουσα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν τῆς ἔτοιμον νὰ τὴν διακόψῃ· προτοῦ νὰ ἐξαρτήσῃ ἀνεπιφυλάκτως ἐκ μιᾶς ἐλπίδος τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν σου, σκέφθητι μικρὸν, ἀγαπητόν μου τέκνον, καὶ συλλογίσθητι περὶ τῆς τιμῆς τῆς 'Ρόζας, καὶ κρῖνον πόσον ἐπὶ τῆς ἀποφάσεώς της δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἡ γνώσις τῆς μυστηριώδους αὐτῆς γεννήσεως· διότι ἐγκαρδίως εἶναι ἀφωσιωμένη ἡμῖν καὶ εὐγενῆς αὐταπάρνησις διακρίνει πάντοτε αὐτὴν καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις.

— Τί ἐννοεῖτε διὰ τούτου;

— Ἀφίνω εἰς σέ τὴν φροντίδα νὰ μαντεύσῃς, ἀπεκρίνατο ἡ κυρία Μαιυλάη. Ἀνάγκη νὰ ὑπάγω νὰ εὔρω τὴν 'Ρόζαν. . . καὶ, ὁ Θεὸς βοηθός!

— Θά σας ἐπανίδω ἀπόψε; εἶπεν ὁ νέος μετὰ ζωηρότητος.

— Ὅταν ἀφήσω τὴν 'Ρόζαν.

— Θά τῇ εἶπητε ὅτι εὐρίσκουμαι ἐνταῦθα; ἠρώτησεν ὁ Βερρίκος.

— Ἀνκμφιβόλως.

— Καὶ θά τῇ εἶπητε ὅλους τοὺς πόνους μου, τὴν ἀγωνίαν μου καὶ τὸν διάπυρον πόθον τοῦ νὰ τὴν ἴδω. . . Δὲν θά μοι ἀρνηθῆτε τοῦτο, μῆτέρ μου;

— Ὅχι, ἀπεκρίνατο ἡ πρεσβυτίς. Θά τα μάθῃ ὅλα.»

Καὶ θλίψασα φιλοστόργως τὴν χεῖρα τοῦ υἱοῦ τῆς, ἐξῆλθε μετὰ σπουδῆς.

*Ἐπεται συνέχεια.

**Π

*Ἑλληνικόν

ΤΟ ΕΝ ΜΟΣΧΑ, ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ

'Εν ταῖς ἐν Μόσχῃ ἐκδιδομέναις *Εἰδήσεσι τοῦ ἐν Μόσχῃ δημορχείου*, γράφει ὁ «Παρνασσός,» ὁ ῥώσσος ἀρχαιολόγος Μαρτίνουβ καταχώρισε λίαν

περιέργους ἀρχαιολογικάς ἐκθέσεις περὶ τῶν ὀδῶν τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης κοιτίδος τῶν Μοσχοβιτῶν. Μεταξὺ ἄλλων περιέργων ἀναφέρεται ὅτι μία τῶν ὀδῶν τῆς Μόσχας μέχρι τοῦδε ὀνομάζεται *Ἰστερίησκη, περσεούλοκ*. Τίς ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι τὸ ὄνομα ταύτης τῆς ὀδοῦ εἶνε ἑλληνικῆς καταγωγῆς; Ἰδοῦ τὴν τρόπον ἐξηγεῖ τοῦτο ὁ κ. Μαρτίνουβ. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, κειμένη παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ μονῇ ἀριστερόθεν πρὸς τὸ Κρεμλίον, ἐν σκολιᾷ ὀδῷ ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἐν Μόσχῃ ἰδρυθὲν καφενεῖον, ἔνθα κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας συνηθροίζοντο οἱ ἐκεῖ παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες, συζητοῦντες περὶ τῶν ἐμπορικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων, ἔτρωγον διάφορα φαγητά, ἔπινον οἶνον θερμὸν, καφὲ καὶ ἐκάπνιζον. Τὴν συνέλευσιν ταύτην ἀπεκάλουν οἱ Ἕλληνες *Ἐστιατόριον*· ἀλλ' οἱ Ῥώσσοι ταχέως παρεμόρφωσαν τὴν ξένην λέξιν καὶ ἤρξαντο ἀποκαλοῦντες ὅπως τὸ καφενεῖον τοῦτο οὕτω καὶ τὰ λοιπά ὅμοια αὐτῷ ξενοδοχεῖα καὶ πανδοχεῖα ἰστέριγλη καὶ μεταγενέστερον ἀβστέριγλη.

Ο ΚΑΛΤΣΟΔΕΤΗΣ

'Εν τινι γαλλικῇ ἐφημερίδι ἀναγινώσκομεν τὴν ἐπομένην βραχεῖαν ἱστορίαν ὑπὸ τὴν ἐποψιν, ἐννοεῖται, τῆς ἐνδυμασίας περὶ τοῦ καλτσοδέτου, τοῦ μέρους τούτου τοῦ τόσου. . . ἀπαραιτήτου τοῦ γυναικείου ἱματισμοῦ·

«Ὁ καλτσοδέτης χρονολογεῖ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα κυρίως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', θεωρηθεὶς οὐχὶ ὡς μικρὸν ἀπόκρυφον μέρος τοῦ ἱματισμοῦ, ἀλλ' ὡς ἀληθὲς κόσμημα τῆς ὅλης ἐνδυμασίας. Οὐχ ἦττον καὶ πρὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ὁ καλτσοδέτης ἔθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν γυναικῶν ὡς ἀντικείμενον πολυτελείας. Ἐν τινι πραγματεῖᾳ περὶ τοῦ θέματος τούτου δημοσιευθεῖσῃ ἐν τῷ Paris-Journal, λέγεται ὅτι ὁ καλτσοδέτης περιετυλίσσετο ὑπὲρ τὸ γόνυ προσαρτώμενος ἐκεῖ διὰ πολυτελῶν πορπῶν καὶ κρίων καλουμένων blouque, fermaur ἢ mordans. Ὅταν αἱ κυριαὶ ἵππευον ἄρῖνον ἐντελῶς καταφανῆ τὴν κνήμην των πεφυλακισμένην ἐντὸς περικνημίδος μεταξίνης πλουσιώτατα εἰργασμένης, καὶ ἐπεδείκνυον εἰς πάντων τὰ ὄμματα καλτσοδέτας ἐκ πολυτίμων μετάλλων μεγίστης ἀξίας.

'Ἐνίστε οἱ καλτσοδέται ἐχρησίμευον καὶ ὡς ἰδιάζον ἐμβλημα. Οὕτως ὅταν δούκισσα τῆς Αὐρηλίας περιῆλθεν εἰς χηρείαν ἐκόσμησε τοὺς ἑαυτῆς διὰ ἐγκαύστων δακρύων καὶ φύλλων ἴου τοῦ τριχρόου (pensée) ἐναλλάξ, ὅπως δείξῃ τὴν θλίψιν αὐτῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀνδρός.

Ἰστορεῖται ὅτι ἡ Μαρία Στούαρτ, ἥς ἡ κνήμη ἤτό τι θαυμάσιον, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξώθησε τὴν φιλαρέσκειαν καὶ τὴν ψυχικὴν ἀταραξίαν ὥστε ἐπιμελῶς νὰ φροντίσῃ ἡ ὑπόδησις αὐτῆς νὰ ἔχῃ χρῶμα μετᾶξῃς, νὰ εἶναι δ' ἐπεξεργασμένη διὰ